

OBRAZOVANJE ODRASLIH
U CRNOJ GORI

ULOGA NEVLADINIH ORGANIZACIJA

**OBRAZOVANJE ODRASLIH
U CRNOJ GORI**

**ULOGA NEVLADINIH
ORGANIZACIJA**

Izdavač:

JU CENTAR ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

Rimski trg b. b. Podgorica, Crna Gora

Veb-adresa: www.cso.gov.me

e-mail: cso@gov.me

Za izdavača:

Duško Rajković

Autorke:

Gordana Bošković, Centar za stručno obrazovanje

Magdalena Jovanović, Centar za stručno obrazovanje

Ljiljana Garić, Centar za stručno obrazovanje

Marija Cimbaljević, Ministarstvo prosvjete

Enesa Hasanagić, Ministarstvo sporta

Lidija Knežević, Centar za razvoj nevladinih organizacija

Vesna Radulović, Zavod za zapošljavanje

Jelena Čolaković, NVO Juventas

Lektura i korektura:

Nataša Brnović

Grafička obrada i štampa:

Radoje Vešović

Štampa:

Studio MOUSE d.o.o.

Tiraž:

500 primjeraka

Datum:

Novembar 2018. godine

Svi izrazi koji se koriste u tekstu, a imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvataju na jednak način i muški i ženski rod.

Projekat je finansijski podržala Evropska komisija. Ova publikacija odražava isključivo stavove autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u ovom dokumentu.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
O PROJEKTU	6
I poglavlje	7
PRIKAZ NVO SEKTORA U CRNOJ GORI	7
1.1 Određenje NVO u Crnoj Gori i zakoni koji uređuju NVO.....	7
1.2 Kratak istorijat NVO u Crnoj Gori	8
1.3 Karakteristike NVO u Crnoj Gori i teritorijalna raspoređenost.....	9
II poglavlje	11
POSTUPAK OSNIVANJA I REGISTRACIJE NVO U CRNOJ GORI	11
2.1 Zakonska utemeljenost	11
2.2 Procedure za osnivanje NVO i registracija NVO.....	11
III poglavlje	14
NVO KOJE REALIZUJU AKTIVNOSTI/PROGRAME	
U OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH	14
3.1 Kratak prikaz – uloga NVO u društvenoj zajednici	14
3.2. Oblasti /sektori djelovanja	14
IV poglavlje	15
LICENCIRANJE USTANOVE I AKREDITACIJA PROGRAMA OBRAZOVANJA.....	15
4.1 Procedura licenciranja ustanova za obrazovanje odraslih	15
4.1.1. Uslovi za dobijanje licence.....	15
4.1.2 Podnošenje zahtjeva za licenciranje	15
4.2 Postupak akreditacije programa obrazovanja	16
V poglavlje.....	19
PRIKAZ NVO KOJE REALIZUJU AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA ODRASLIH	19
ZAKLJUČCI I PREPORUKE	56

UVOD

Razvijenost civilnog sektora jedan je od bitnih pokazatelja demokratičnosti jednog društva. Nevladine organizacije pružaju mogućnost aktivnog uljučivanja građana u različite tokove i sfere društvenog života i rada. Koncept civilnog društva, baziran na ideji pluralizma osnov je jačanja demokratskih procesa i društvenog prosperiteta svakog društva.

Uloga nevladinih organizacija u podizanju svijesti građanja o važnosti cjeloživotnog učenja i jačanju kulturne svijesti i izražavanja je od posebnog značaja.

Godinama nevladine organizacije u Crnoj Gori realizuju različite aktivnosti namijenjene učenju odraslih, dajući na taj način značajan doprinos upotpunjavanju potrebnih znanja i vještina kojima se osigurava bolja zaštita interesa i prava građana i njihova adekvatna integracija u društvo. Nevladine organizacije kroz finansiranje različitih programskih ideja iz nacionalnih, EU i fondova drugih stranih organizacija, značajno doprinose promociji cjeloživotnog učenja, stavljajući poseban fokus na sadržaje usmjerene na razvoj građanske svijesti u različitim sferama života i rada.

Stoga, ova publikacija sadrži upravo podatke o nevladinim organizacijama koje nastoje pružiti građanima Crne Gore mogućnost za lični razvoj i usavršavanje kroz uključivanje u različite aktivnosti učenja .

U poglavlju I ove publikacije dat je prikaz NVO sektora u Crnoj Gori, a u okviru njega određenje NVO sektora i zakoni kojima se reguliše ova oblast.

Poglavlje II bavi se postupkom osnivanja i registracije nevladinih organizacija u Crnoj Gori (Zakonska utemeljenost i procedure osnivanja i regostrovanja nevladinih organizacija).

U poglavlju III nalaze se informacije o nevladinim organizacijama koje realizuju aktivnosti/programe u oblasti obrazovanja odraslih, ulogi nevladinih organizacija u društvenoj zajednici i oblicima/sektorima djelovanja.

Poglavlje IV bavi se licenciranjem ustanova i akreditacijom programa obrazovanja.

Poglavlje V sadrži pregled ili prikaz nevladinih organizacija koje realizuju aktivnosti obrazovanja odraslih.

U ovoj publikaciji predstavljene su 32 nevladine organizacije, koje su popunile upitnik i dale opis svojih aktivnosti i načina rada u oblasti obrazovanja odraslih. Upitnik koji je pripremila radna grupa sačinjena od predstavnika vladinog i nevladinog sektora, upućen je preko Centra za razvoj nevladinih organizacija na 103 adrese registrovanih nevladinih organizacija u Crnoj Gori.

Oblasti djelovanja najvećeg broja nevladinih organizacija koje su popunile upitnike su: ljudska i manjinska prava i slobode, zaštita životne sredine, građanska demokratija, evropske integracije, razvoj ključnih kompetencija i sl. Najveći broj nevladinih organizacija navodi da polaznike uključuju u program putem direktnog ili javnog poziva ciljnoj grupi, a za trenere se uglavnom angažuju domaći stručnjaci iz određene oblasti sa višegodišnjim radnim iskustvom .

Sa izradom publikacije započelo se u aprilu 2018. godine i na njenoj izradi učestvovali su predstavnici: Centra za stručno obrazovanje, Ministarstva prosvjete, Ministarstva sporta, Zavoda za zapošljavanje, Centra za razvoj nevladinih organizacija i NVO Juventasa.

Ova publikacija jedan je od rezultata projekta „EPALE Nacionalni servis podrške za Crnu Goru“, koji posredstvom Evropske unije, kroz ERASMUS+ program, realizuje Centar za stručno obrazovanje.

Publikacija ima za cilj afirmisanje aktivnosti nevladinog sektora u oblasti obrazovanja odraslih, predstavljanje uloge nevladinih organizacija u ovoj oblasti i pružanje preporuka i smjernica za aktivno uključivanje nevladinih organizacija u jedinstven nacionalni sistem obrazovanja i učenja odraslih.

O PROJEKTU

EPALE NACIONALNA SLUŽBA PODRŠKE ZA CRNU GORU

EPALE¹ Nacionalna služba podrške (NSS) za Crnu Goru projekat je Evropske unije koji se posredstvom Erasmus+ programa realizuje u Crnoj Gori od 2016. godine. Projekat je usmjeren na jačanje sistema obrazovanja odraslih, prevashodno na profesionalni razvoj stručnjaka za obrazovanje odraslih i promociju različitih puteva učenja.

Erasmus+ je program Evropske unije, predviđen za period 2014–2020, koji objedinjuje program cjeloživotnog učenja kroz programe Erasmus, Leonardo da Vinči, Comenius i Grundtvig. Erasmus+ obezbjeđuje grantove za širok okvir aktivnosti u oblasti obrazovanja, obuke, mladih i sporta. Program daje podršku organizacijama da rade na transnacionalnim partnerstvima i razmjenjuju inovativne prakse u oblasti obrazovanja i obuke.

EPALE projekat u Crnoj Gori ima za cilj podizanje svijesti interesnih strana o značaju međusobnog umrežavanja i korišćenja različitih resursa za učenje, promociju značaja obrazovanja odraslih na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i motivisanje opšte i stručne javnosti za korišćenje elektronske platforme u cilju svog ličnog i profesionalnog razvoja. U okviru projekta postoji ukupno šest radnih paketa kojima je predviđeno sprovođenje brojnih aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih.

U opštem cilju jačanja promocije obrazovanja odraslih, povezivanja stejkholdera kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou, u okviru EPALE projekta, pripremljena je i ova publikacija. Osnovni njen cilj je pružanje doprinosa EPALE sadržajima, jačanju saradnje vladinog i nevladinog sektora, promocije aktivnosti nevladinog sektora cjeloživotnog učenja i razvoja sistema obrazovanja odraslih.

EPALE tim Crne Gore

1 EPALE – Evropska elektronska platforma za učenje odraslih <https://ec.europa.eu/epale/en>

I POGLAVLJE

PRIKAZ NVO SEKTORA U CRNOJ GORI

1.1 Određenje NVO u Crnoj Gori i zakoni koji uređuju NVO

Zakonski okvir u Crnoj Gori definiše nevladine organizacije kao nevladina udruženja i nevladine fondacije, oboje pod jednim jedinstvenim zakonom, **Zakonom o nevladinim organizacijama**. Uopšteno govoreći, nevladinim organizacijama se pravno garantuju slobode i prava neophodne za obavljanje njihovog posla, kao i nezavisnost od političkih i institucionalnih uticaja. To uključuje slobodu djelovanja bez kontrole ili miješanja države, kao i zaštitu od zabrane djelovanja zbog političkih ili drugih arbitrarnih razloga. Formalno, nevladinim organizacijama (NVO-ima) su dostupna neka poreska oslobođenja u vezi aktivnosti koje sprovode, kao i poreske olakšice njihovim potencijalnim korisnicima.

NVO u Crnoj Gori imaju pravo da obavljanjem privrednih djelatnosti steknu dio prihoda potrebnih za svoj rad. Odredbama Zakona o nevladinim organizacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 039/11 od 04. 08. 2011, 037/17 od 14. 06. 2017) precizirano je da se u Centralni registar Privrednih subjekata upisuje samo privredna djelatnost NVO, a ne sama organizacija, kako bi se izbjegla tumačenja da li se mora registrovati u formi privrednog društva i osnovati novo pravno lice ili ne.

Da bi NVO mogla da obavlja privrednu djelatnost, neophodno je da kumulativno ispuni sljedeće uslove:

- 1) privredna djelatnost mora biti utvrđena statutom;
- 2) ostvareni prihodi se moraju koristiti isključivo za finansiranje statutarnih ciljeva organizacije i na teritoriji Crne Gore;
- 3) privredna djelatnost mora da bude sprovedena u skladu sa propisima koji regulišu oblast u okviru koje se sprovodi privredna aktivnost;
- 4) obavljanje privredne djelatnosti mora biti upisano u Centralni registar privrednih subjekata, što se vrši upisom šifre i opisa djelatnosti, na način predviđen propisima o klasifikaciji djelatnosti.

Pod uslovom da ostvareni prihod od privredne djelatnosti u tekućoj godini ne prelazi propisani limit od 4.000,00 EUR, odnosno (opcija povoljnija za NVO) da prihod od privredne djelatnosti u toj godini ne prelazi iznos od 20 procenta ukupnog godišnjeg prihoda u prethodnoj godini, nevladina organizacije može nastaviti sa obavljanjem privredne djelatnosti. U suprotnom, organizacija mora da osnuje posebno privredno društvo preko kojeg će obavljati privrednu djelatnost. Nema dostupnih zvaničnih podataka o primjeni ovih odredbi zakona.

NVO podliježu istim odredbama o porezu na dodatu vrijednost (koji se od 2018. godine plaća po standardnoj tarifi od 21 procenta) kao i privredna društva iako NVO nijesu obveznik PDV-a ukoliko je njihov ukupan godišnji prihod manji od zakonom propisanog limita od 18.000 eura.

Strane dobrovoljne donacije su oslobođene plaćanja PDV-a, kao i uvezena humanitarna roba (član 28 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, Službeni list Crne Gore", br. 016/07 od 27. 12. 2007, 073/10 od 10. 12. 2010, 040/11 od 08. 08. 2011, 029/13 od 22. 06. 2013, 009/15 od 05. 03. 2015, 053/16 od 11. 08. 2016, 001/17 od 09. 01. 2017, 050/17 od 31. 07. 2017) . Pored toga, zakon predviđa i široka oslobađanja od plaćanja PDV-a za usluge koje pružaju nevladine organizacije, ukoliko ne postoji vjerovatnoća da će te oslobodjenje dovesti do narušavanja konkurencije (član 26 Zakona o porezu na dodatu vrijednost).

Zakon o radu ne prepoznaje bilo kakve posebnosti zapošljavanja i rada u NVO sektoru. Naprotiv, Zakon nameće obavezu da se sa zaposlenima sklope ugovori na neodređeno vrijeme nakon dvije godine rada, a da je u

slučaju prestanka radnog odnosa, mimo volje zaposlenog, obaveza poslodavca tj. organizacije da isplati otpremninu u iznosu šest bruto zarada. Važno je navesti da se NVO dominantno finansiraju putem projekata i nemaju sopstvena sredstva za ovu namjenu.

Koordinacija i saradnja između Vlade i civilnog društva u Crnoj Gori počiva na Nacionalnoj Kancelariji za saradnju sa nevladinim organizacijama, Savjetu za razvoj nevladinih organizacija Vlade Crne Gore i mreži kontakt osoba u ministarstvima i drugim državnim institucijama.

Kancelarija za saradnju sa NVO je osnovana 2007. godine, na osnovu političkog mandata datog Vladinim dokumentom „Osnovi saradnje Vlade Republike Crne Gore sa nevladinim organizacijama“ iz 2006. godine i Zaključkom Vlade koji ju je pratio. Ovaj, prvi dokument takve vrste, je ustanovio labavu agendu za poboljšanje odnosa između Vlade i civilnog sektora osnivanjem takve kancelarije. Kancelariji su data zaduženja koja se odnose na pripremu planova, programa, projekata i drugih aktivnosti u skladu s principima i ciljevima utvrđenim u vladinim dokumentima - razvijajući međusobnu saradnju i koordinaciju, ne utičući na nezavisnost NVO-a i unaprjeđujući transparentnost sopstvenog rada i rada NVO, u cilju dalje izgradnje otvorenog i demokratskog društva. Kancelarija služi kao administrativna i tehnička podrška Vladinom Savjetu za razvoj NVO.

Na osnovu *Odluke o Savjetu za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija* (Službeni list Crne Gore, br. 47/2018) Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 13. septembra 2018. godine, donijela *Rješenje o imenovanju Savjeta za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija*. Pored predsjednika/ce Savjeta koji/a je ministar/ka javne uprave, Savjet čine još 12 članova, po šest predstavnika Vlade i šest predstavnika nevladinih organizacija. Zamjenik Savjeta je iz redova nevladinih organizacija. Savjet je zadužen za praćenje primjene Strategije unaprjeđenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija 2018-2020; davanje mišljenja o nacrtima propisa, odnosno strateškim i drugim dokumentima koji se odnose na rad i razvoj nevladinih organizacija u Crnoj Gori, u cilju unaprjeđenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija; davanje mišljenja u vezi sa primjenom propisa, odnosno strateških i drugih dokumenata koji se odnose na rad i razvoj nevladinih organizacija u Crnoj Gori. Jednom godišnje Savjet podnosi Vladi izvještaj o radu.

Na nivou lokalnih samouprava formirani su u nekim opštinama savjeti za saradnju sa nevladinim organizacijama. Prema posljednim dostupnim podacima, do maja 2016. godine donijete su odluke o formiranju Savjeta za saradnju lokalne samouprave i nevladinih organizacija, i to u Andrijevici, Bijelom Polju, Kotoru, Glavnom gradu Podgorici, Tivtu, Petnjici, Mojkovcu, Rožajama, Cetinju i Nikšiću.

1.2 Kratak istorijat NVO u Crnoj Gori

Nevladine organizacije u Crnoj Gori svoj razvoj počinju još u vremenu socijalizma u kojem su djelovala udruženja građana aktivna u različitim društvenim oblastima, a posebno u polju socijalne zaštite. U periodu raspada bivše SFRJ nastaju udruženja koja su se bavila humanitarnim djelovanjem ali i udruženja aktivna u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda. Veća ekspanzija u razvoju nevladinog sektora započinje donošenjem prvog Zakona o nevladinim organizacijama 1999. godine. Od tada do danas broj registrovanih NVO se stalno uvećavao. Zakonski okvir omogućava jednostavno osnivanje i registraciju NVO, što motiviše građanke i građane na korištenje svog Ustavom garantovanog prava na slobodu udruživanja. Danas gotovo da ne postoji segment/oblast društva u kojoj građani putem NVO ne pokušavaju da daju svoj doprinos razvoju.

1.3 Karakteristike NVO u Crnoj Gori i teritorijalna raspoređenost

Prema podacima Ministarstva javne uprave iz 2017. godine, navedenim u Strategiji unaprjeđenja podsticajnog okruženja za djelovanje NVO 2018-2020, broj ukupno registrovanih NVO bio je 4602. Geografski, aktivnosti civilnog društva su uglavnom koncentrisane na centralni region zemlje. Od onih NVO koje su predale poreske prijave, 57 % radi u centralnoj regiji, uključujući i 41, 69 % organizacija čije je sjedište u glavnom gradu, Podgorici. NVO su gotovo podjednako zastupljene u ostalim djelovima zemlje, u sjevernom 20,25% i južnoj, priobalnoj, regiji 22,7%.

Broj registrovanih NVO²

Grad	Broj registrovanih NVO
Bar	281
Bijelo Polje	237
Budva	166
Danilovgrad	67
Žabljak	35
Berane	159
Kolašin	59
Kotor	171
Mojkovac	35
Nikšić	411
Plav	94
Plužine	16
Pljevlja	184
Rožaje	165
Tivat	125
Podgorica	1755
Ulcinj	109
Herceg Novi	220
Cetinje	128
Šavnik	10
Andrijevica	41
Golubovci	45
Tuzi	49
Petnjica	36
UKUPNO	4602

Najveći broj registrovanih organizacija, prema podacima Registra nevladinih organizacija, aktivan je u oblasti kulture. Slijede zaštita ljudskih i manjinskih prava, umjetnost, institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje, poljoprivreda i ruralni razvoj, socijalna i zdravstvena zaštita, razvoj civilnog društva i volonterizma, zaštita životne sredine.

2 <http://www.nvo.mju.gov.me/biblioteka?query=strategija&sortDirection=desc>

Većina NVO se koncentriše na pružanje usluga zajednici. Osim usluga samopomoći, NVO širom zemlje pružaju i usluge koje se tiču zdravstva, obrazovanja, očuvanja životne sredine i uprave. Veće, razvijenije NVO koje funkcionišu na nacionalnom nivou, pružaju veliki broj informacija i pravnih usluga.

Većina dobro razvijenih NVO djeluje na nacionalnom nivou, baveći se javnim zastupanjem, istraživanjima, monitoringom i izgradnjom kapaciteta u oblasti borbe protiv korupcije, javne uprave, ljudskih prava i smanjenja siromaštva.

II POGLAVLJE

POSTUPAK OSNIVANJA I REGISTRACIJE NVO U CRNOJ GORI

2.1 Zakonska utemeljenost

Krajem jula 2011. godine usvojen je Zakon o nevladinim organizacijama koji je stupio na snagu polovinom avgusta iste godine. U julu 2017. godine donijete su izmjene i dopune Zakona (“Službeni list Crne Gore”, br. 039/11 od 04. 08. 2011, 037/17 od 14. 06. 2017)³ koje se odnose na uspostavljanje novog sistema finansiraja NVO iz javnih fondova. Zakonom su preciznije definisana dva oblika nevladine organizacije - nevladino udruženje i nevladina fondacija.

Nevladino udruženje je dobrovoljna neprofitna organizacija sa članstvom, koju osnivaju domaća i/ili strana fizička i/ili pravna lica, radi ostvarivanja određenih zajedničkih ili opštih ciljeva i interesa. Nevladina fondacija je dobrovoljna neprofitna organizacija bez članstva, koju osnivaju domaća i/ili strana fizička i/ili pravna lica sa ili bez početne imovine, radi ostvarivanja opštih ciljeva i interesa.

Strana nevladina organizacija može djelovati na teritoriji Crne Gore radi ostvarivanja ciljeva i interesa koji nijesu zabranjeni Ustavom i zakonom. Strana organizacija, u smislu ovog zakona, je nevladina organizacija sa svojstvom pravnog lica, čije je sjedište u drugoj državi, a koja je osnovana po propisima te države radi ostvarivanja zajedničkih ili opštih ciljeva i interesa.

Minimalni broj osnivača udruženja je tri. Pravo udruživanja eksplicitno je dato i maloljetnicima iznad 14 godina starosti u skladu sa važećim zakonskim organičenjima. Zakonom je predviđeno da samo jedan od osnivača (fizičkih ili pravnih lica) mora imati prebivalište, boravište ili sjedište u Crnoj Gori (umjesto svih osnivača). Propisan je minimum elemenata koje osnivački akti treba da sadrže, ne zadirući u način na koji će organizacije razraditi i urediti svoje unutrašnje odnose i poštujući time njihovu privatno-pravnu prirodu, kao i obaveznu sadržinu testamenta, za slučaj da se fondacija osniva testamentom. Nevladine organizacije su obavezne da vode evidenciju o članovima udruženja, koja je od značaja za dokazivanje članstva u NVO, kvorum i odlučivanje na skupštini i druga pitanja, dok je način vođenja evidencije prepušten NVO.

2.2 Procedure za osnivanje NVO i registracija NVO

Za proceduru osnivanja nevladinih organizacija nadležno je Ministarstvo javne uprave. Ovaj državni organ je zadužen za prijem dokumentacije koju podnosi NVO kao i za izdavanje rješenja kojim se osniva NVO.

Postupak registracije NVO

1. Registracija NVO vrši se na osnovu prijave za upis. Uz prijavu za upis podnosi se odluka o osnivanju, zapisnik sa osnivačke skupštine i statut, kao i fotokopije ličnih karti osnivača. Mora biti minimum tri osnivača. Statut, odluka o osnivanju, zapisnik sa osnivačke skupštine i prijava za upis podnosi se na arhivu Ministarstva javne uprave (Rimski trg br. 45). Prilikom predaje dokumentacije dobija se broj pod kojim je zaveden predmet. Rješenje se uobičajeno donosi u roku od 10 dana. Nakon dobijanja rješenja o registraciji neophodno izraditi pečat u specijalizovanoj organizaciju za ovu vrstu poslova.

3 Zakon o nevladinim organizacijama se nalazi na linku <http://www.mju.gov.me/biblioteka/zakoni>

2. U Zavodu za statistiku MONSTAT, nakon izrade pečata, neophodno je uzeti obrazac za razvrstavanje djelatnosti kojom se NVO bavi, popuniti taj obrazac i dostaviti ga MONSTATU zajedno sa kopijom rješenja o registraciji iz Ministarstva javne uprave.
3. Ukoliko se NVO opredijeli za obavljanje i nekih privrednih djelatnosti kako bi sticala prihod iz kojeg će financirati realizaciju svojih utvrđenih ciljeva, neophodno je da se registruje za obavljanje privredne djelatnosti u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS). Tom prilikom mora se podnijeti:
 - *ovjereno rješenje o registraciji izdato od MJU,*
 - *ovjereno obavještenje o razvrstavanju od MONSTATA,*
 - *odluku nadležnog organa nevladinih organizacija o upisu privredne djelatnosti u CRPS (Odluka Skupštine nevladine organizacije da se izvrši upis privredne djelatnosti u CRPS i da se za upis te činjenice zadužuje lice ovlašteno za zastupanje, predsjednik, direktor, sa potpisom zapisničara i potpisom predsjedavajućeg Skupštine,*
 - *statut nevladine organizacije, potpisan od strane svih osnivača,*
 - *ovjerena odluka o osnivanju,*
 - *ovjerena odluka o imenovanju ovlaštenog lica,*
 - *zapisnik sa sjednice Skupštine,*
 - *administrativna taksa,*
 - *ovjerene kopije ličnih karata ili pasoša (ako su osnivači stranci),*
 - *formulari za prijavu, koji se mogu naći na sajtu Centralnog Registra.*

Nakon što se NVO registrovala u CRPS potrebno je pribaviti odobrenje-rješenje za rad od Sekreterijata za razvoj preduzetništva kojim se utvrđuje ispunjenost uslova za traženu djelatnost/tipa poslovni prostor/ (ukoliko NVO želi da se bavi privrednom djelatnošću) .

4. Otvaranje računa u banci
 - kopija rješenja o registraciji iz MJU,
 - kopija obavještenja o razvrstavanju po djelatnosti – iz Monstata,
 - obrazac OP /ovjeren potpis ovlaštenog lica kod suda,
 - ovlašteno lice mora poći lično u sud (obrazac OP se dobija u banci i ovjerava u Osnovnom sudu).
 - zahtjev za otvaranje računa (obrazac se uzima u banci),
 - karton deponovanih potpisa (obrazac se uzima u banci),
 - ugovor o otvaranju i vođenju računa (obrazac se uzima u banci),
 - dokaz o uplati (obrazac se uzima u banci),
 - ukoliko je NVO registrovana u CRPS potrebno je dostaviti i potvrdu o upisu u Registar Privrednog Suda,
 - *PIB,*
 - kopija lične karte ili pasoša (ako je stranac).
5. NVO mora imati poreski identifikacioni broj (PIB) koji se dobija u Poreskoj upravi. Prilikom odlaska u Poresku Upavu potrebno je dostaviti sljedeća dokumenta:
 - ovjereno rješenje o upisu u reg. nevladinih organizacija izdato od MJU,
 - izvod iz registra za razvrstavanje iz Zavoda za statistiku,
 - prijava koja se dobija u Poreskoj upravi,
 - odluku o osnivanju,
 - fotokopije ličnih karata osnivača,
 - statut.

Napomena:

Radnje i postupak pod rednim br. 3, a vezan za CRPS i Sekretarijat, nijesu potrebne ukoliko se NVO ne registruje za obavljanje privredne djelatnosti.

Zakon o NVO uređuje pitanja vođenja registra nevladinih organizacija za koji je nadležno Ministarstvo javne uprave. Registar se u elektronskom obliku nalazi na internet strani Ministarstva, ali sadrži ograničene podatke o nevladinim organizacijama.. Upisom u Registar, nevladina organizacija stiče svojstvo pravnog lica i mogućnost djelovanja u pravnom prometu u Crnoj Gori.

III POGLAVLJE

NVO KOJE REALIZUJU AKTIVNOSTI/PROGRAME U OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH

3.1 Kratak prikaz – uloga NVO u društvenoj zajednici

Jedna od ključnih karakteristika modernog demokratskog društva je razvijeno civilno društvo. Razvijena demokratska društva temelje se na predstavničkoj (slobodni izbori, podjela vlasti, ključna uloga političkih partija) i participativnoj demokratiji (značajna uloga građana i nevladinih organizacija u životu zajednice). Participativna demokratija je koncept koji podrazumijeva da se građani, direktno ili kroz nevladine organizacije (NVO), kontinuirano uključuju u društvene i političke procese, zastupajući različite legitimne interese i vrijednosti. Različiti, slobodno iskazani interesi i vrijednosti, nijesu samo suština pluralizma kao jednog od osnovnih principa demokratije, već i sastavni dio procesa kreiranja i primjene održivih javnih politika. Stoga je stvaranje podsticajnog pravnog i institucionalnog okvira za djelovanje NVO jedna od pretpostavki jačanja demokratskih procesa i izgradnje prosperitetnog i demokratskog društva. Ugovor o Evropskoj uniji (Lisabonski ugovor) propisuje da su predstavnička i participativna demokratija osnovne ustavne vrijednosti na kojima se temelji Unija. Prepoznavanje participativne demokratije kao jedne od osnovnih ustavnih vrijednosti imalo je za posljedicu da je stvaranje podsticajnog pravnog i institucionalnog okvira za učešće NVO u kreiranju i primjeni javnih politika (saradnja države i NVO) de facto postao sastavni dio političkih kriterijuma za punopravno članstvo u Evropskoj uniji za zemlje Zapadnog Balkana.

Uloga NVO dobija dodatno na značaju otpočinjanjem procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. NVO su aktivne u informisanju javnosti o obavezama koje država Crna Gora treba da ispuni u postupku pristupanja EU ali i u predlaganju konkretnih mjera kojima se mogu unaprijediti javne politike i uskladiti sa primarnom i sekundarnom legislativom EU.

Takođe, NVO veoma aktivno sprovode različite programe jačanja kapaciteta različitih ciljnih grupa

3.2. Oblasti /sektori djelovanja

U obrazovanju odraslih NVO učestvuju kroz različite forme. Značajan broj NVO sprovodi obrazovne programe kontinuirano. Primjetno je angažovanje NVO u oblasti obrazovanja osoba sa invaliditetom, pripadnika manjinskih zajednica, ugroženih kategorija, mladih... Samo manji broj ima akreditovane programe u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast obrazovanja odraslih.

IV POGLAVLJE

LICENCIRANJE USTANOVE I AKREDITACIJA PROGRAMA OBRAZOVANJA

4.1 Procedura licenciranja ustanova za obrazovanje odraslih

Licenciranje ustanove za obrazovanje odraslih (Organizatora obrazovanja odraslih) vrši se u skladu sa odredbama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG“, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/11, 36/13 i 39/13) i Pravilnika o bližim uslovima za osnivanje ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja („Službeni list RCG“, br. 40/06). Uslov da bi ustanova (privatna ili javna) mogla podnijeti zahtjev za licenciranje za obrazovanje odraslih jeste da već postoji odgovarajući akreditovani program za koji je ustanova zainteresovana za implementiranje, donijet od strane nadležnog savjeta za obrazovanje, odnosno Ministarstva. Ustanova podnosi Ministarstvu prosvjete zahtjev za dobijanje licence za izvođenje programa obrazovanja odraslih i uz zahtjev prilaže odgovarajuću dokumentaciju kojom dokazuje postojanje propisanih uslova u pogledu: odgovarajućih prostorija, programa obuke i nastavnog kadra i opreme za izvođenje traženih programa. Osnivač ustanove za obrazovanje odraslih može biti privatno ili pravno lice. Privatnu ustanovu iz oblasti obrazovanja može da osnuje domaće ili strano privatno lice. Uz zahtjev, ustanova prilaže i odgovarajući dokaz o uplati takse u iznosu 1000 eura na žiro račun Budžeta, kao i bankarsku garanciju ili dokaz o uplati i oročavanju odgovarajućeg iznosa sredstava na tri godine u skladu sa članom 46a Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju. Ukoliko je već registrovana i licencirana za oblast obrazovanja, ustanova (podnosilac zahtjeva za obrazovanje odraslih) nije u obavezi da osniva posebnu ustanovu za obrazovanje odraslih (Organizatora obrazovanja odraslih), već samo vrši dopunu statuta kojom se konstatuje da ista obavlja i djelatnost obrazovanja odraslih. Nakon sprovedenog postupka licenciranja, ukoliko ustanova dobije licencu za obrazovanje odraslih, upisuje se u Centralni registar privrednih subjekata.

4.1.1. Uslovi za dobijanje licence

Ustanova iz oblasti obrazovanja odraslih (Organizator obrazovanja odraslih), da bi dobila licencu Ministarstva prosvjete za implementaciju akreditovanih programa obrazovanja za odrasle, mora dokazati da ispunjava odgovarajuće uslove predviđene za izvođenje javno važećeg programa obuke u pogledu:

1. akreditovanog programa obrazovanja za odrasle koji želi da implementira;
2. odgovarajućih prostorija, nastavnih sredstava i opreme za izvođenje programa obuke (prostorije mogu biti u vlasništvu ili zakupu);
3. odgovarajućeg nastavnog kadra za izvođenje teorijske i praktične nastave (u skladu sa programom obrazovanja za koje se traži licenca).

4.1.2 Podnošenje zahtjeva za licenciranje

U skladu sa odredbama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG“, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/11, 36/13 i 39/13), Zakona o obrazovanju odraslih („Službeni list RCG“, br. 21/2011 i „Službeni list“, br. 47/17) i Pravilnika o bližim uslovima za osnivanje ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja („Službeni list RCG“, br. 40/06), ustanova Ministarstvu prosvjete podnosi zahtjev za licenciranje uz koji prilaže odgovarajuće dokaze o ispunjenosti uslova:

1. zahtjev za izdavanje licence za izvođenje programa obrazovanja odraslih (U zahtjevu obavezno navesti programe obrazovanja odraslih za koje podnosilac zahtjeva traži licencu, navesti sve pisane dokaze i akta koja prilaže uz zahtjev i adresu podnosioca zahtjeva sa kontaktima, e-mail adresu i tel.);

2. elaborat o socijalnoj i ekonomskoj opravdanosti osnivanja ustanove za obrazovanje odraslih;
3. Osnivačka akta: Odluka o osnivanju i Statut ustanove. Odluka o osnivanju i Statut ustanove, moraju biti usklađeni sa odredbama Opšteg zakona o obrazovanju;
4. programe obrazovanja odraslih (za koje se traži licenca) i odluke o usvajanju istih, dostaviti: odgovarajuće kopije programa i odluke Savjeta (u elektronskoj ili papirnoj formi);
5. dokaze o obezbijedenosti odgovarajućeg poslovnog prostora i nastavnih sredstava, opreme i drugo, u skladu sa normativima i standardima (Pravilnik o bližim uslovima za osnivanje ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja / „Službeni list RCG“, br. 40/06/); dostaviti dokaze o posjedovanju u vlasništvu ili zakupu prostora: učionica za izvođenje nastave, kancelarija i toalet (dostaviti posjedovni list, odnosno ovjeren ugovor o zakupu prostora). Prostor mora imati status “poslovnog prostora” (dostaviti odgovarajuće rješenje).
6. dokaze o obezbijedenosti nastavnog i stručnog kadra za izvođenje programa obrazovanja odraslih; dostaviti: spisak nastavnog kadra po predmetnim oblastima za svaki program obrazovanja odraslih pojedinačno, kao i njihove ovjerene fotokopije diploma i licence.
7. dokaze o obezbijedenosti odgovarajuće opreme i nastavnih sredstava i drugo, za izvođenje programa obrazovanja odraslih, u skladu sa programom obrazovanja za koje se traži licenca, dostaviti: spisak opreme i nastavnih sredstava pojedinačno za svaki program obrazovanja odraslih za koji se traži licenca.
8. dokaze da su obezbijedeni higijensko-tehnički i drugi uslovi, u skladu sa posebnim propisima, dostaviti: Elaborat o provjeri ispunjavanja minimalno–tehničkih uslova za obavljanje tražene djelatnosti za objekat. (Elaborat izdaje ustanova, koja ima ovlašćenje Ministarstva rada i socijalnog staranja, za obavljanje poslova zaštite na radu iz čl. 36 i 37 Zakona o zaštiti na radu).
9. dokaze da su obezbijedena sredstva za osnivanje i rad, osnivač privatne ustanove je dužan da, u skladu sa Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju, podnese i dokaz o uplaćenom osnivačkom ulogu oročen na tri godine na račun poslovne banke ili garanciju poslovne banke da su obezbijedena finansijska sredstva u visini potrebnih sredstava za realizaciju obrazovnog programa, dostaviti: potvrdu banke o oročenim sredstvima na tri godine ili garanciju banke (u skladu sa Zakonom), o obezbijedenosti sredstava za izvršenje programa obrazovanja za koje je ustanova licencirana. Dokaz u uplaćenom osnivačkom ulogu ili garancija poslovne banke aktiviraće se u slučaju da osnivač donese odluku o ukidanju ili prestanku rada ustanove prije završetka obrazovanja upisanih polaznika, na zahtjev organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete. Ova sredstva koristiće se za završetak započetog obrazovanja polaznika.
10. dokaz o uplaćenju Administrativnoj taksi shodno Zakonu o administrativnim taksama („Službeni list RCG“, br. 55/03, 81/05 i 22/08), član 6, tarifni broj 9 od 1.000,00 eura za licenciranje i/ili 500,00 eura za dopunu licence, dostaviti: ovjerenu uplatnicu (od 1000 eura za dobijanje licence ili 500 eura za dopunu licence) na broj žiro računa: 832-3161080-65, PIB 02014432 svrha: Republička administrativna taksa, primalac: Ministarstvo prosvjete.
11. dokaz o izvršenoj andragoškoj obuci angažovanog nastavnog kadra, u skladu sa članom 21 stav 2 Zakona o obrazovanju odraslih („Službeni list“, br. 47/17).

4.2 Postupak akreditacije programa obrazovanja

Programi neformalnog obrazovanja odraslih definisani su članom 14 Zakona o obrazovanju odraslih, kojim se navodi da se neformalno obrazovanje stiče po programima obrazovanja odraslih. Programi obrazovanja su programi za:

1. osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, specijalizaciju i stručno usavršavanje;
2. sticanje i unapređenje ključnih vještina i ključnih kompetencija (strani jezici; crnogorski jezik za strance, korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija; preduzetništvo i dr.);
3. sticanje znanja i vještina za građansku demokratiju, zaštitu životne sredine, održivi razvoj, život u po-

rodici, uspješnu društvenu integraciju, podizanje kvaliteta života, zdravstvenu edukaciju, socijalne vještine, treće životno doba i sl.

Program obrazovanja iz stava 2 tačka 1 ovog člana donosi organ državne uprave nadležan za poslove rada, na prijedlog nadležnog savjeta, u skladu sa posebnim propisom.

Program obrazovanja iz stava 2 tačka 2 ovog člana, na prijedlog Centra za stručno obrazovanje, odnosno organizatora obrazovanja donosi nadležni savjet, u skladu sa posebnim propisom.

Program obrazovanja iz stava 2 tačka 3 ovog člana donose subjekti koji realizuju programe.

Prije utvrđivanja prijedloga programa obrazovanja nadležni savjet pribavlja mišljenje nadležnih organa državne uprave, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Privredne komore Crne Gore i reprezentativnog udruženja poslodavaca i reprezentativnog udruženja sindikata.

Programi obrazovanja iz stava 2 tačka 1 koji vode stručnim kvalifikacijama razvijaju se na osnovu standarda zanimanja i standarda kvalifikacija.

Programi obrazovanja koji vode sticanju stručnih kvalifikacija

1. Postupak akreditacije programa započinje podnošenjem inicijative za razvijanje kvalifikacije. Inicijativa se razmatra na adekvatnoj sektorskoj komisiji, koja dalje dokument upućuje Savjetu za kvalifikacije na usvajanje i donošenje odluke o svrstavanju kvalifikacije u Okvir kvalifikacija.
2. Nakon usvajanja inicijative za razvoj stručne kvalifikacije Centar za stručno obrazovanje formira radnu grupu koja priprema standard zanimanja. Standard zanimanja je dokument koji propisuje sadržaj stručne kvalifikacije na određenom nivou zahtjevnosti i određuje potrebna znanja, vještine i kompetencije za obavljanje ključnih poslova u određenom zanimanju. Standarde zanimanja donosi ministarstvo nadležno za poslove rada, na prijedlog Savjeta za kvalifikacije. Standard zanimanja razmatra adekvatna sektorska komisija, nakon čijeg mišljenja Savjet za kvalifikacije odobrava standarde zanimanja.
3. Treći korak je izrada standarda kvalifikacije. Standard kvalifikacije je dokument koji sadrži podatke o tipu kvalifikacije, nivou, odnosno podnivou kvalifikacije, broju stečenih kreditnih tačaka, tj. trajanju obrazovanja za sticanje kvalifikacije, ishodima učenja i dr. Standard kvalifikacije donosi Savjet za kvalifikacije. Postupak usvajanja standarda kvalifikacije podrazumijeva istu proceduru kao i usvajanje standarda zanimanja. Nakon razmatranja na sektorskoj komisiji, Savjet za kvalifikacije odobrava donošenje standarda kvalifikacije.
4. Ispitni katalog je četvrti dokument u postupku razvoja stručne kvalifikacije. Ispitnim katalogima se definišu standardi znanja, odnosno ishodi učenja koji se provjeravaju i ocjenjuju na završnoj provjeri znanja. Ispitni katalog se razmatra na Odboru za obrazovanje odraslih, a po potrebi i na odboru za opšte, odnosno na odboru za stručno obrazovanje, nakon čijeg mišljenja Nacionalni savjet za obrazovanje donosi ispitni katalog za provjeru nacionalne stručne kvalifikacije.
5. Nakon usvajanja prethodnih dokumenata na nadležnim savjetima, Centar za stručno obrazovanje formira radnu grupu za izradu programa obrazovanja. Program obrazovanja je program neformalnog obrazovanja koji je usvojio nadležni savjet na osnovu koga se nakon provjere može steći stručna kvalifikacija. Program se razmatra prema istoj proceduri kao i ispitni katalog. Nakon davanja mišljenja od strane Odbora za obrazovanje odraslih, a po potrebi i Odbora za stručno obrazovanje, odnosno Odbora za obrazovanje odraslih, Nacionalni savjet za obrazovanje predlaže program obrazovanja.

Programi obrazovanja koji vode sticanju ključnih kompetencija

Akreditacija programa obrazovanja koji vode ključnim kompetencijama podrazumijeva izradu programa obrazovanja po utvrđenoj metodologiji, koji se razmatra na Odboru za obrazovanje odraslih, nakon čega se program donosi na Nacionalnom savjetu za obrazovanje.

Programi obrazovanja koji doprinose društvenom i ličnom napretku i prosperitetu

U ovu kategoriju programa spadaju programi za sticanje znanja i vještina za građansku demokratiju, zaštitu životne sredine, održivi razvoj, život u porodici, uspješnu društvenu integraciju, podizanje kvaliteta života, zdravstvenu edukaciju, socijalne vještine, treće životno doba i sl. Ove programe pripremaju subjekti koji će ubuduće realizovati navedene programe. Programi se objavljuju na web stranici subjekta koji izvodi program.

V POGLAVLJE

PRIKAZ NVO KOJE REALIZUJU AKTIVNOSTI
OBRAZOVANJA ODRASLIH

1.

Naziv NVO:	Aktivna zona
Adresa NVO:	Ulica Nikole Lekića 4 Cetinje, 81250, Crna Gora
Kontakt (telefon, e-mail):	+38241241219 info@aktivnazona.me www.aktivnazona.me
Datum i broj registracije NVO:	Datum registracije: 06. 07. 2012. Broj registracije: 4505
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • praćenje i unapređenje rada institucija, • razvoj filantropije, • zaštita životne sredine, • zaštita ljudskih i manjinskih prava, • zaštita prava životinja, • podsticanje volonterizma kod mladih • unapređenje znanja iz oblasti stranih jezika
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Odlomci umova – ciklus predavanja o aktuelnim temama iz svijeta nauke, kulture, tehnologije, razvoja zajednice i aktuelne teme iz drugih oblasti. • Interakcija – Otvoreno za diskusiju – serija diskusija o aktuelnim temama. • Aktivnosti na unapređenju ključne kompetencije u oblasti pismenosti na stranom jeziku
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje nivoa informisanosti i edukovanosti građana o relevantnim temama za život u društvenoj zajednici; • unapređenje znanja mladih u oblasti stranih jezika;
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Pojedini programi (npr. „Odlomci umova“ i „Interakcija – Otvoreno za diskusiju“) realizuju se tri puta mjesečno, dok se <i>programi za sticanje i unapređenje znanja stranih jezika</i> realizuju dva puta sedmično (48 časova) u trajanju od po 6 mjeseci. Programi se realizuju u prostorijama Društvenog centra.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovne aktivnosti koje realizuje NVO Aktivna zona namijenjene su svim zainteresovanim građanima, • aktivnosti na unapređenju kompetencije iz oblasti stranih jezika namijenjene su djeci do 15 godina.
Načini uključivanja u program (npr. Objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Za pojedine aktivnosti / programe Aktivna zona objavljuje javni poziv na svojoj internet stranici, kao i putem društvenih mreža. Takođe, promovisanje se vrši i putem postera, internet stranice, društvenih mreža i direktnim pozivom građanima.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci iz oblasti u kojima djeluju.

2.

Naziv NVO:	Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM
Adresa NVO:	Ulica Baku 74, III/6 , Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+382 20 234 114, info@cedem.me
Datum i broj registracije NVO:	19.12.1999. Broj registracije: 153
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • ljudska prava, vladavina prava, • socijalna inkluzija, • evro-atlantske integracije i bezbjednost i odbrana.
Aktivnosti/programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Treninzi o azilu i iregularnim migracijama za predstavnike državne uprave i NVO (tri dana); • seminari za mlade kadrove u pravosuđu o primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima (tri dana); • obuke o anti-diskriminatornim politikama (dva dana); • seminari o evropskim i evro-atlantskim integracijama (tri dana); • seminari na temu “Evropski standardi u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala” (tri dana); • obuke o antidiskriminacionom zakonodavstvu i međunarodnim i evropskim standardima za sudije tužioce i advokate (tri dana); • seminari o Evropskoj konvenciji, pretpostavki nevinosti, krivičnom pravosuđu i ustavnopravnoj zaštiti ljudskih prava u Crnoj Gori (četiri dana); • treninzi o pravu na odbranu kao atribut pravičnosti suđenja (dva dana); • treninzi za predstavnike/ce institucija za identifikovanje žrtava trgovine ljudima i dječjeg prosjačenja (tri dana); • treninzi o oduzimanju imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnih djela (dva dana); • škole o sektoru bezbjednosti i bezbjednosnim izazovima (pet dana); • seminari o pravu na privatnosti i zaštiti ličnih podataka (tri dana); • obuke o učešću i političkoj reprezentaciji manjina u Crnoj Gori (pet dana); • obuke o političkom uključivanju, pravu glasa i izbornom sistemu u Crnoj Gori (pet dana); • obuke o istraživačkim vještinama za potrebe javnih politika (tri dana); • treninzi za predstavnike ombudsmana o nadzoru nad sektorom bezbjednosti (tri dana); • treninzi o istraživačkom novinarstvu i primjeni etičkog kodeksa novinara (tri dana).
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Opšti ciljevi CEDEM-ovih programa odnose se na unapređenje znanja ciljnih grupa o datoj temi, kao i veće uključivanje ciljnih grupa, kako bi bili dio date oblasti nakon završenog programa.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Programi se realizuju u periodu od dva do pet dana, kroz jedan modul.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Zaposleni u državnim ustanovama (npr. pripadnici granične policije, predstavnici Direkcije za azil, zaposleni u sudstvu, tužilaštvu, predstavnici institucije ombudsmana i sl.); • mladi pravnici, politikolozi i kriminolozi • advokati i pravni eksperti; • pripadnici romske i egipćanske populacije, osobe sa invaliditetom, žrtve rodno-zasnovanog nasilja; • novinari i predstavnici medija.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Objavljivanjem javnog konkursa ili direktnim pozivom ciljnoj grupi (zavisno od vrste programa i njegove namjene).

Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Programe realizuju stručnjaci za datu oblast (npr. pravnici/ politikolozi, međunarodni eksperti u oblasti azila i migracija (minimum 10 godina radnog staža), prepoznati pravni eksperti, autori publikacija na teme slične temama obuke, sa minimum pet godina iskustva, prepoznati pravni eksperti, sa zvanjem magistra/doktora prava, sa minimum 25 godina iskustva kako na nacionalnom, tako i međunarodnom nivou, urednici iz regiona, sa minimum 15 godina iskustva).
--	---

3.

Naziv NVO:	NVO Centar za razvoj preduzetničkog društva
Adresa NVO:	Majevička 11, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+382 69 052 355; office@preduzetnici.me
Datum i broj registracije NVO:	05. 2014. 05-UPI-006/14-1833/2
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj preduzetništva. • Vaninstitucionalno obrazovanje mladih.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Organizovanje edukativnih aktivnosti iz oblasti preduzetništva.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Unapređenje preduzetničkih vještina.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Edukativne aktivnosti se realizuju kroz seminare i radionice.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Mladi: od 16 do 35 godina.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Javni konkursi, direktni pozivi...
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Doktori ekonomskih nauka, magistri, stručna lica iz prakse; minimum 10 godina iskustva.

4.

Naziv NVO:	Crnogorski ženski lobi
Adresa NVO:	Boška Popovica 15, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+382 69 454 606 ; e-mail: mnzenskilobi@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	17. 02. 2000. br.02-1133
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Ljudska ženska prava; <ul style="list-style-type: none"> • rad sa mladima; • dječja prava; • edukativne aktivnosti za sticanje osnovne informatičke pismenosti; • edukativne aktivnosti za obavljanje jednostavnih poslova.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Ugovoreni maloljetnički brakovi; • trgovina ljudima • mehanizmi prevencije i zaštite žrtava trgovine ljudima; • porodično nasilje i rodna ravnopravnost. U pitanju su dvodnevni ili jednodnevni edukativni seminari. • aktivnosti u cilju reintegracije potencijalnih žrtava porodičnog nasilja i trgovine ljudima i to : <ol style="list-style-type: none"> a. edukativne aktivnosti za sticanje osnovne informatičke pismenosti⁴; b. radionice o osnovama krojenja i šivenja; c. obuka za obavljanje poslova - pomoćnog frizera i kozmetičara/ku
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unapredjenje znanja u oblasti trgovine ljudima predstavnika/ ca institucija, potencijalnih žrtava trgovine ljudima-ugovorenih maloljetničkih brakova i nasilja u porodici; • podrška u sticanju ključnih kompetencija i osposobljavanju za obavljanje jednostavnih poslova.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Seminari, radionice, seanse.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Predstavnici/ce institucija i NVO; • potencijalne žrtve trgovine ljudima i porodičnog nasilja; • ranjive kategorije stanovništva: Romi, Egipćani.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Putem javnog poziva.
Izvođači programa/treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Interni i eksterni treneri; • predstavnici institucija i NVO.

4 Za realizaciju obrazovnih aktivnosti u cilju sticanja znanja i vještina iz oblasti osnovne informatičke pismenosti, krojenja i šivenja, obavljanja poslova kozmetičara i pomoćnog frizera angažuju se licencirani organizatori obrazovanja odraslih.

5.

Naziv NVO:	Centar za građansko obrazovanje (CGO)
Adresa NVO:	Bulever Svetog Petra Cetinjskog 96 III/6, 81 000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	020 228 479; info@cgo-cce.org
Datum i broj registracije NVO:	Datum osnivanja: 19. 08. 2002. godina; Registarski broj: 1709
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • demokratija; • ljudska prava; • evropske integracije; • aktivno građanstvo.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Škola ljudskih prava (ŠLJP); • Škola demokratije (ŠD); • Škola evropskih integracija (ŠEI) • Škola mladog liderstva (ŠML); • Program Edukacijom do mira (PEP).
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<p>Škola ljudskih prava ima za cilj da kroz intenzivan višednevni kurs – predavanja, radionice, forum teatar, projekcije filmova, posjete institucijama – pruži učesnicima/cama znanja o konceptu ljudskih prava, počev od istorijata ideje ljudskih prava, razvoju ljudskih prava kroz generacije, kulturi ljudskih prava, principima demokratije, tolerancije, solidarnosti, nenasilne komunikacije, zakonodavnom okviru i institucionalnim mehanizmima koji stoje na raspolaganju građanima/kama kao sredstva zaštite ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, pravima manjina (sa posebnim fokusom na ranjive i marginalizovane grupe).</p> <p>Škola demokratije ima za opšti cilj podizanje nivoa demokratske političke kulture u Crnoj Gori kroz ustanovljavanje jezgra organizovane, metodološki i teorijski valjano utemeljene obrazovne djelatnosti, koje će građanima Crne Gore omogućiti da dobiju neophodna znanja o tome: što je ideja demokratije, što znači i odakle potiče, koja su pozitivna, a koja negativna svojstva demokratije; što demokratija podrazumijeva – kao proces ostvarivanja ljudskih individualnih prava i sloboda, kao način društvenog življenja i odnosa u društvu, kao oblik vlade i vladanja, kao institucionalni sistem; kako se demokratija (zlo) upotrebljava; promovisanje principa komparativne analize konkretnih iskustava primjene demokratije u Crnoj Gori i drugim zemljama u Evropi i svijetu; razvijanje moći kritičkog zapažanja i tolerantnog, argumentovanog i odgovornog javnog komuniciranja, odnosno učestvovanja u formulisanoj i predlaganoj mjeri javne politike i njihovom sprovođenju.</p> <p>Škola evropskih integracija ima za cilj da upozna polaznike sa istorijatom, razvojem i funkcionisanjem evropskih integrativnih procesa, savremenim položajem evropskih institucija, njihovim uticajem na naše društvo i perspektivama saradnje u ovoj oblasti. Takođe, škola nastoji da doprinese afirmaciji ideja, značenja i standarda evropskih integracija u Crnoj Gori.</p>

<p>Opšti ciljevi aktivnosti/programa</p>	<p>Škola mladog liderstva ima za cilj povećanje obima znanja i informisanosti srednjoškolaca i srednjoškolki iz Podgorice u oblasti demokratije, tolerancije, ličnih sloboda i prava, vrsta i sadržaja identiteta, pojma autoriteta, autoritarne i demokratske ličnosti, stavova, predrasuda i stereotipa u društvu, ljudskih i manjinskih prava, rodne ravnopravnosti, prepoznavanja nasilja, nenasilne razrade i metoda prevazilaženja sukoba, odnosa sa javnošću, javnog zastupanja, i sl; uspostavljanje komunikacije između pristalica različitih vjerskih, kulturnih, etničkih grupa, uključujući i navijačke grupe; razvoj odnosa prema vrijednostima kod mladih ljudi, što će se pozitivno odraziti i na podizanje opšte kulture u Podgorici, čime će ovi mladi ljudi doprinijeti kvalitetnijem razvoju sredine u kojoj žive.</p> <p>Program Edukacijom do mira je osmišljen od strane Fondacije Prem Ravat, sa namjerom da polaznicima pomogne da otkriju unutrašnje resurse, prepoznaju sopstvenu vrijednost i razviju pozitivne životne vještine, te istraže mogućnost unutrašnjeg mira.</p>
<p>Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)</p>	<p>Škola ljudskih prava - program se realizuje u vidu višednevnog seminara (četiri radna dana osnovnog treninga, u prosjeku 20 sesija od po sat i po, plus posjeta institucijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava - jedan radni dan i vrijeme za realizaciju omladinskih akcija koje se osmišljavaju tokom osnovnog treninga).</p> <p>Škola demokratije – program je organizovan kroz petomjesečnu seriju sesija, u vidu predavanja, radionica, panel diskusija, simulacija, konferencija, prikazivanja filmova praćenih razgovorom o njima, itd. Sesije u trajanju od po dva sata organizuju se dva puta nedjeljno.</p> <p>Škola evropskih integracija – program se sastoji od sedam modula koji se realizuju u periodu od četiri mjeseca. Svaki modul se sastoji od četiri predavanja koja obuhvataju širok spektar teorijskog i praktičnog znanja iz oblasti evropskih integracija. Predavanja, koja traju dva sata, se održavaju dva puta nedjeljno (uz mogućnost održavanja dodatnih predavanja).</p> <p>Škola mladog liderstva traje tri mjeseca. Nastava se izvodi jednom nedjeljno, u trajanju od dva sata. Program obuhvata radionice i treninge u okviru sljedećih oblasti: demokratija, tolerancija, ljudska i manjinska prava, identitet, aktivno građanstvo, rodna ravnopravnost, konflikti i nenasilna razrada konflikata, timski rad i izgradnja tima, liderstvo u timu, stavovi, stereotipi i predrasude, odnosi sa javnošću i evropske integracije.</p>

Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) **i ulazni uslovi** (ako su određeni)

Škola ljudskih prava: ciljna grupa su mladi srednjoškolskog uzrasta. Selekcija se vrši na osnovu CV-a i motivacionog pisma, odnosno kvaliteta dostavljene prijave. Prilikom selekcije kandidata vodi se računa o rodnom balansu grupe i raznovrsnoj strukturi u pogledu regionalne zastupljenosti, zastupljenosti škola različitog profila, razrednog uzrasta i etničkoj strukturi.

Škola demokratije: ciljna grupa su građani iz različitih sfera društva (novinari, predstavnici civilnog društva, političkih partija, državnih institucija najšireg spektra, studenti). Selekcija se vrši na osnovu CV-a i motivacionog pisma, odnosno kvaliteta dostavljene prijave. Vodi se računa o rodnom balansu grupe i raznovrsnoj strukturi u pogledu regionalne zastupljenosti, zastupljenosti različitih profesionalnih profila i etničkoj strukturi.

Škola evropskih integracija: ciljna grupa su građani iz svih sfera društva koji žele dati svoj doprinos afirmaciji ideje evropske integracije Crne Gore. Kandidati su dobrodošli bez obzira na pol, nacionalnost, religiju ili vjerovanja, mada treba pomenuti da određenu prednost imaju aktivisti nevladinih organizacija i političkih partija, zajedno sa svima onima koji pokazuju visok nivo društvene aktivnosti i koji su povezani sa javnom scenom, bilo prirodom svog posla ili profesionalnim interesovanjem. Zainteresovani kandidati šalju svoju biografiju i motivaciono pismo na osnovu kojih selekciona komisija vrši odabir prvog kruga kandidata koji nakon toga imaju usmeni intervju. Posebna pažnja posvećena je rodnom balansu grupe, zastupljenosti raznovrsnih profesionalnih i obrazovnih profila učesnika, regionalnoj zastupljenosti, raznovrsnoj etničkoj strukturi.

Škola mladog liderstva: ciljna grupa su mladi srednjoškolskog uzrasta sa teritorije Podgorice. Za školu se mogu prijaviti mladi koji iskazuju visok stepen društvenog aktivizma ili želju za istim, ali i na one koje odlikuju neki oblici devijantnog ponašanja, pružajući im jedno novo i vrijedno iskustvo kroz upoznavanje i poštovanje različitosti i razvoj sopstvenih intelektualnih sposobnosti i vještina, kulture znanja i poštovanja ljudskih prava. Zainteresovani kandidati šalju svoje biografije i motivaciona pisma na osnovu čijeg kvaliteta se vrši selekcija kandidata. Pri formiranju grupe posebno se vodi računa da ona bude raznovrsne strukture u pogledu pola, profila škola, razrednog uzrasta, etničke pripadnosti.

Program Edukacijom do mira: ciljna grupa je najširi krug građana. Zainteresovani kandidati šalju svoje biografije i motivaciona pisma na osnovu čijeg kvaliteta selekciona komisija donosi odluku o prijemu u program. Prilikom selekcije za program vodi se računa o raznovrsnosti grupe strukture.

Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):

Svi redovni i „ad hoc“ programi edukacije CGO-a oglašavaju se putem javnog poziva koji se objavljuje na sajtu i promoviše putem društvenih mreža organizacije. Takođe, u cilju promocije programa organizuju se i medijska gostovanja, a javni poziv se šalje i kroz e-mail liste bivšim polaznicima programa, određenom broju organizacija civilnog društva i institucijama.

<p>Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):</p>	<p>Škola ljudskih prava: predavači u školi su istaknuti aktivisti u oblasti ljudskih prava i borbi protiv diskriminacije, advokati, pravnici, predstavnici nadležnih institucija koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava, omladinski aktivisti, novinari, psiholozi i drugi.</p> <p>Škola demokratije: univerzitetski profesori iz zemlje ili regiona, predstavnici nevladinih organizacija, političkih partija, agencija za istraživanja javnog mnijenja, marketinških agencija, medija, sindikata, Skupštine, Vlade, međunarodnih organizacija, sudova, kao i nezavisni stručnjaci u oblastima koje program Škole pokriva.</p> <p>Škola evropskih integracija: eminentni profesori i eksperti iz različitih akademskih i drugih institucija i organizacija iz zemlje i inostranstva, članovi diplomatskog kora i drugi zvaničnici koji upoznaju polaznike sa istorijskom pozadinom, razvojem i funkcionisanjem procesa evropskih integracija, modernim statusom institucija EU, uticajem koji one imaju na naše društvo i perspektivom kada je u pitanju saradnja u ovoj oblasti.</p> <p>Škola mladog liderstva: saradnici u CGO-u (pravnici, sociolozi), predstavnici nevladinih organizacija, medija, institucija, srednjoškolski i univerzitetski profesori.</p> <p>Program Edukacijom do mira: kurs vodi lokalna menadžerka programa Caroline Jovičević.</p>
---	---

6.

Naziv NVO:	Centar za razvoj nevladinih organizacija
Adresa NVO:	Dalmatinska 78, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	crnvo@crnvo.me ; 020-219-121
Datum i broj registracije NVO:	Datum osnivanja: 20. 09. 1999. RegistarSKI broj:13
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj civilnog sektora; Vladavina prava; Omladinska politika; Organizacijski razvoj.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> Škola „Civilno društvo za početnike“; Trening „Javno zastupanje“; Trening „Strateško planiranje“; Trening „Pisanje prijedloga projekata“; Trening „Upravljanje projektima finansiranim iz EU fondova“; Program obuke za sticanje i unaprjeđivanje znanja i vještina u oblasti saradnje državnih organa, jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija; Trening „Mehanizmi učešća građana/ki u procesu donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou“; Trening „ Organizacijski menadžmen“.

Opšti ciljevi/aktivnosti programa

Cilj škole „Civilno društvo za početnike“ je približavanje koncepta civilnog društva mladim ljudima u Crnoj Gori i osnaživanje mladih o modelima uključivanja u društvene procese, kao i za aktivno uključivanje u rad nevladinog sektora.

Cilj treninga „Javno zastupanje“ je povećanje znanja predstavnika/ca NVO o pojmu, značaju i karakteristikama javnog zastupanja, načinu na koji javno zastupanje doprinosi promjeni politika i neophodnim koracima u kampanji javnog zastupanja.

Cilj treninga „Strateško planiranje“ je povećanje znanja učesnika o procesu strateškog planiranja u okviru organizacija/institucija, kao i o sadržaju/strukturi strateškog plana.

Cilj treninga „Pisanje prijedloga projekata“ je poboljšanje znanja predstavnika lokalnih nevladinih organizacija o pisanju i upravljanju projektima, kao i načinu prikupljanja sredstava. Kroz praktična i teorijska znanja, polaznici treninga stiču vještine i znanja o načinu pisanja i popunjavanja standardnih djelova prijedloga projekta (opis problema, ciljevi, aktivnosti, održivost, monitoring, evaluacija i budžet), kao i o glavnim izvorima i načinima prikupljanja sredstava. Konkretan proizvod treninga su nacrti prijedloga projekata.

Cilj treninga „Upravljanje projektima finansiranim iz EU fondova“ je unapređenje znanja polaznika treninga o pravilima pripreme i upravljanja projektima finansiranim iz EU fondova.

Ciljevi Programa obuke za sticanje i unapređivanje znanja i vještina u oblasti saradnje državnih organa, jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija su unapređenje informisanosti i znanja polaznika o propisima i mehanizmima saradnje državnih organa, lokalnih samouprava i NVO, mehanizmima učešća NVO u kreiranju i primjeni javnih politika na lokalnom i nacionalnom nivou i finansiranju programa i projekata NVO iz javnih fondova u Crnoj Gori.

Cilj treninga „Mehanizmi učešća građana/ki u procesu donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou“ je povećanje znanja polaznika treninga o različitim mehanizmima, tehnikama i pristupima u participaciji građana u procesu kreiranja i implementacije javnih politika na lokalnom nivou i nacionalnom nivou. Takođe, ciljevi treninga su unapređenje znanja i vještine učesnika o oblicima saradnje između lokalne samouprave i nevladinog sektora, kao i poboljšanje saradnje na rješavanju zajedničkih problema.

Cilj treninga „Organizacijski menadžment“ je povećanje znanja polaznika treninga o upravljanju i rukovođenju u organizacijama. Kroz praktična i teorijska znanja polaznici treninga stiču vještine i znanja o elementima organizacije, modelima organizacione strukture, organizacionoj kulturi, stilovima upravljanja, radu u timu, upravljanju ljudskim resursima.

<p>Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)</p>	<p>Škola „Civilno društvo za početnike“ se realizuje kroz tri modula (tri modula po dva dana).</p> <p>Trening „Javno zastupanje“ se realizuje u okviru jednog modula (tri dana).</p> <p>Trening „Strateško planiranje“ se realizuje u okviru jednog modula (4 dana) ili dva modula (dva modula po dva dana).</p> <p>Trening „Pisanje prijedloga projekata“ se realizuje u okviru jednog modula (tri dana).</p> <p>Trening „Upravljanje projektima finansiranim iz EU fondova“ se realizuje u okviru dva modula po tri dana.</p> <p>Program obuke za sticanje i unapređivanje znanja i vještina u oblasti saradnje državnih organa, jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija se realizuje u okviru jednog modula od dva dana.</p> <p>Trening „Mehanizmi učešća građana/ki u procesu donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou“ se realizuje u okviru jednog modula od dva dana.</p> <p>Trening „Organizacijski menadžment“ se realizuje u okviru jednog modula (dva dana).</p>
<p>Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)</p>	<p>Škola „Civilno društvo za početnike“ je namijenjena mladim ljudima starosti do 29 godina, zaposlenima u državnoj upravi, lokalnim samoupravama, nevladinim organizacijama, sindikatima, medijima, političkim partijama, kao i studentima studija društvenih nauka.</p> <p>Trening „Javno zastupanje“ je namijenjen predstavnicima nevladinih organizacija, sindikata, medija i političkih partija.</p> <p>Trening „Strateško planiranje“ je namijenjen zaposlenima u državnoj upravi, lokalnim samoupravama, nevladinim organizacijama, sindikatima, medijima, političkim partijama.</p> <p>Trening „Pisanje prijedloga projekata“ je namijenjen predstavnicima nevladinih organizacija, kao i zaposlenima u državnoj upravi i lokalnim samoupravama.</p> <p>Trening „Upravljanje projektima finansiranim iz EU fondova“ je namijenjen predstavnicima nevladinih organizacija, kao i zaposlenima u državnoj upravi i lokalnim samoupravama.</p> <p>Program obuke za sticanje i unapređivanje znanja i vještina u oblasti saradnje državnih organa, jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija je namijenjen kontakt osobama za saradnju sa NVO, službenicima i namještenicima zaduženim za sprovođenje konkursa za raspodjelu sredstava za projekte i programe NVO, službenicima odgovornim za planiranje i sprovođenje budžeta u državnim organima i u lokalnim samoupravama.</p> <p>Trening „Mehanizmi učešća građana/ki u procesu donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou“ je namijenjen predstavnicima nevladinih organizacija, medijima, zaposlenima u državnoj upravi i lokalnim samoupravama.</p> <p>Trening „Organizacijski menadžment“ je namijenjen zaposlenima u nevladinim organizacijama, privrednim društvima, državnoj upravi, lokalnim samoupravama, sindikatima, medijima, političkim partijama.</p>
<p>Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):</p>	<p>Svi programi neformalnog obrazovanja koje CRNVO realizuje, oglašavaju se putem javnog poziva koji se objavljuje na sajtu i promoviše putem društvenih mreža organizacije, kao i putem CRNVO mejling liste. Takođe, u cilju promocije programa organizuju se i medijska gostovanja, a javni poziv se šalje i kroz e-mail liste bivšim polaznicima programa, određenom broju organizacija civilnog društva i institucijama.</p>

Izvođači programa/treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):

Škola „Civilno društvo za početnike“: predavači u školi su istaknuti aktivisti u oblasti civilnog društva, predstavnici nevladinih organizacija, državnih institucija, univerzitetski profesori, predstavnici diplomatskog kora, omladinski aktivisti i drugi.

Treninzi (Javno zastupanje, Strateško planiranje, Pisanje projekata, Upravljanje projektima finansiranim iz EU fondova, Program obuke za sticanje i unapređivanje znanja i vještina u oblasti saradnje državnih organa, jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija i Mehanizmi učešća građana/ki u procesu donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou, Organizacijski menadžment): izvođači treninga i obuka su članovi CRNVO tima trenera - pravnici/politikolozi sa minimum pet godina iskustva u ovoj oblasti, autori publikacija na slične teme, po potrebi i predavači iz regiona i EU zemalja.

7.

Naziv NVO:	NVO Da zaživi selo
Adresa NVO:	Vuka Karadžića 36
Kontakt (telefon, e-mail):	068/463-445
Datum i broj registracije NVO:	01. 2009. godine; Broj registracije 4555
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> ruralni razvoj (razvoj poljoprivrede, turizma); rad sa mladima; organizacijski razvoj; zaštita životne sredine.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> „Imaš šansu – učestvuj u životu društva“⁵ „Obuke i podsticanje na zapošljavanje seoskog stanovništva u opštini Pljevlja“ – partner ZOPT (Centar za obuke i trening iz Podgorice); Plastenička proizvodnja. Donator: Sistem UN u Crnoj Gori. Partner Uprava za mlade i sport Crne Gore; Vještine potrebne za razvoj seoskog turizma; „Kreiranje održivih preduslova za samozapošljavanje mladih sa seoskog područja u oblasti plasteničke proizvodnje i pčelarstva“; „Ekonomsko osnaživanje osoba sa invaliditetom sa seoskog područja Pljevalja kroz osposobljavanje za plasteničku proizvodnju“; “Ekonomsko osnaživanje OSI na seoskom području Pljevalja i Bijelog Polja kroz osposobljavanje za proizvodnju malina“; „Osnaživanje rada Omladinskog kluba i omladinskih organizacija kroz subgranting za realizaciju LPAM-a Opštine Pljevlja“. „Lokalni agrobudžet iz ugla poljoprivrednih proizvođača“.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<p>Unapredeje znanja u oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> plasteničke proizvodnje, pčelarstva, turizma, organske proizvodnje, razvoja kapaciteta NVO u oblasti ruralnog razvoja, zaštite životne sredine i u oblasti omladinskog aktivizma. <p>Pored teoretskog dijela, NVO „Da zaživi selo“ ima za cilj da polaznicima koji su prošli obuke u navedenim oblastima dodijeli na bespovratno plastenike, pčelinja društva ili subgrantove za organizacije koje se bave pitanjima mladih ili koje su vodjene od strane mladih, kako bi stečena teoretska znanja mogli primijeniti i dodatno usavršiti kroz praksu.</p>

5 Aktivnosti se realizuju uz donatorsku podršku : Fonda za aktivno građanstvo (FAKT), Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Sistema UN u Crnoj Gori, Fondacije za razvoj sjevera (FORS Montenegro), kroz subgrant od Evropske unije, Ministarstva sporta i Centra za razvoj nevladinih organizacija, posredstvom delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Obuke su vršene tokom više modula.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi uzrasta od 15 do 30 godina sa seoskog i gradskog područja teritorije Pljevalja; • nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima mladih, ruralnim razvojem, ekologijom; • osobama sa invaliditetom sa seoskog područja; • ženama sa seoskog područja u cilju razvoja preduzetništva.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Objavljivanje javnih poziva; • angažman lokalne samouprave kada su u pitanju mladi; • angažman Biroa rada u Pljevljima kada su bili u pitanju njihovi programi neformalnog obrazovanja za odrasle.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci u oblasti plateničke proizvodnje, turizma, pčelarstva, u oblasti mladih (dipl. turizmolog, dipl. ing. poljoprivrede, pčelar sa višegodišnjim iskustvom).

8.

Naziv NVO:	NVU EgoKult
Adresa NVO:	Ul. Jefta Šćepanovića b. b. Danilovgrad
Kontakt (telefon, e-mail):	00382 69 842 374; andjelanov@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	Datum osnivanja: 24. 01. 2014. Broj registracije: 02963043
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Ljudska prava, • volonterizam, • rad sa mladima, • psiho-socijalna podrška licima sa invaliditetom, • profesionalna orijentacija
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Asertivni trening (dva mjeseca), psiho - socijalna podrška licima sa invaliditetom (dva mjeseca); • treninzi koji se prilagođavaju ciljevima projekata koje realizuje „Ego kult“, te potrebama ciljnih grupa.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje socijalne isključenosti lica sa invaliditetom; • jačanje kapaciteta mladih u zajednici; • podsticanje funkcionalnih obrazaca ponašanja u porodici.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Programi se realizuju kroz više modula (tema, oblasti koje se obrađuju).
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Programi ne isključuju nijednu ciljnu grupu (sadržaji su takvi da se mogu prilagođavati potrebama ciljne grupe).
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktan poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Spec. art psihološkinje; psihoterapeutkinje, sertifikovane trenerice asertivnog treninga i emocionalne pismenosti, dipl. ekonomisti/kinje (sa više od 8 godina rada u struci).

9.

Naziv NVO:	Roma Education Fund/Fondacija Obrazovanja Roma – REF
Adresa NVO:	Trg Nezavisnosti br. 1, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	nkocic@romaeducationfund.org
Datum i broj registracije NVO:	05-006/12-53222/1 od 02. 09. 2013. pod rednim brojem 127.
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Podrška obrazovanja romske i egipćanske djece i omladine
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Program: Ranog dječjeg razvoja namijenjen RE majkama; • program: Opismenjavanje odraslih, namijenjen RE majkama, adolescentkinjama i očevima; • program: Druga šansa, namijenjen RE mladima preko 15 godina koji se opet uključuju u redovan sistem obrazovanja; • program: Stipendiranje RE srednjoškolaca i studenata (počev od septembra 2015. do sada); • program: Mentorstva i tutorstva, namijenjen RE srednjoškolcima i studentima u vidu podrške predmetnih nastavnika i uspješnih učenika i studenata (počev od septembra 2015. do sada); • program: Uključivanje RE djece osnovnoškolskog uzrasta u redovan obrazovni sistem uz podršku RE medijatora (počev od 2014. do sada, djeca se uključuju u osam gradskih škola, prevoze se i pruža im se podrška kroz angažovanje RE medijatora); • program: Obuka RE medijatora/saradnika u socijalnoj inkluziji u oblasti obrazovanja, počev od avgusta 2015. do sada, vrši se neformalna obuka RE medijatora u trajanju od jednog mjeseca godišnje.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Podizanje znanja i vještina, kao i razumijevanje važnosti ranog dječjeg razvoja kod RE majki; • funkcionalno opismenjavanje RE odraslih osoba; • veća uključenost RE mladih u redovan obrazovni sistem odraslih i veći broj RE mladih sa završenom osnovnom školom; • veći obuhvat RE srednjoškolaca i studenata srednjoškolskim i visokim stepenom obrazovanja, kao i finansijska podrška za uspješno učenje i studiranje; • veća znanja i vještine RE medijatora/saradnika u socijalnoj inkluziji u oblasti obrazovanja o načinima podrške RE djece osnovnoškolskog uzrasta, bolje razumijevanje i saradnja RE zajednice i škola.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Programi podrške se realizuju dva do pet puta nedeljno; • svakodnevno.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • RE mladi preko 15 godina; RE majke i očevi.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Obilasci terena (RE zajednica u gradovima u kojima se Programi realizuju), a Programi stipendiranja, mentorstva i tutorstva idu preko javnog konkursa.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Svi treneri imaju iskustvo u radu sa RE zajednicom minimum tri godine, a profesori su pedagoških nauka (Učiteljski studij, Crnogorski jezik i književnost, Predškolsko vaspitanje), pod koordinacijom mr socijalnog rada i socijalne politike i pedagogije.

10.

Naziv NVO:	Međunarodna nevladina organizacija Crne Gore fondacija Ruka prijateljstva e.V.
Adresa NVO:	Spasoja Raspopovića br. 27, Konik, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+382 (0) 69 983 227 fondacija.ruka.prijateljstva@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	26.06.2013 05-006/13-31851/1
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> Ljudska prava i slobode; omladinske politike; aktivno građanstvo; regionalna i međunarodna saradnja vaninstitucionalno obrazovanje (opismenjavanje odraslih) pružanje podrške za zanatsko osposobljavanje i stvaranje uslova za rad u oblasti zanata; organizacijski razvoj; zdravstvena i socijalna zaštita (prevencija od bolesti zavisnosti...).
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> DRUŠTVENA INKLUZIJA i INKLUZIJA OBRAZOVANJA u sklopu projekta SOCIJALNI ZAŠTITNIK (zanatsko opismenjavanje i opismenjavanje pod nazivom „Jezik, integracija i državljanstvo“ namijenjen za nepismena, starija, lica koji su pripadnici romskog naroda).
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> podizanje svijesti o značaju obrazovanja, kao i ostvarivanje prava na jednake mogućnosti, sticanje znanja i odgovornosti putem upoznavanja sa institucijama sistema države Crne Gore.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Realizacija aktivnosti se vrši kroz različite seminare, radionice i sl.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> Pripadnici romske populacije; lica bez osnova bazične pismenosti; stranci; djeca i omladina većinskog i manjinskog naroda koja su bez jednog ili oba roditelja koja borave po dječijim i socijalnim ustanovama i hraniteljskim porodicama; djeca i omladina većinskog i manjinskog naroda koja imaju status lica sa posebnim potrebama i invaliditetom; nemoćna lica starija od 65 godina i samci; beskućnici; lica, većinskog i manjinskog naroda, koja su oboljeli od jakih i opakih bolesti; izbjegla lica iz ratnih i ugroženih područja.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktan poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> Volonteri

11.

Naziv NVO:	Kulturni centar Homer
Adresa NVO:	Radosava Burića 9, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	020/648-723, nvokchomer@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	05-006/11-15631/1 od 25. 08. 2011. 05-006/12-8578/1 od 12. 06. 2012.
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u oblasti kulture i umjetnosti.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Prilagođeni program radijskog novinarstva; učenje kompjuterskih vještina korišćenjem računara i računarske opreme prilagođene osobama sa oštećenjem vida
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Unapređenje znanja polaznika u oblasti radijskog novinarstva i znanja u radu sa računarom uz pomoć govornog programa.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Kroz jedan modul od tri mjeseca.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Nezaposleni mladi oštećenog vida i aktivisti udruženja.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktni poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Novinari sa iskustvom od najmanje pet godina i poznavanjem problematike rada sa osobama oštećenog vida. Instruktor sa ECDL sertifikatom.

12.

Naziv NVO:	Institut alternativa
Adresa NVO:	Bulevar Džordža Vašingtona 57, I/20, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	info@institut-alternativa.org ; 020268686
Datum i broj registracije NVO:	Datum registracije - 13. 09. 2007. godine Broj registracije - 4079
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • javna uprava, • odgovorne javne finansije, • parlamentarni program, • bezbjednost i odbrana i socijalna politika.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Škola javnih politika (od 2012. godine).
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Program Škole javnih politika ima za cilj da doprinese kvalitetnijem razvoju javnih politika u Crnoj Gori kroz umrežavanje teorijskih i praktičnih znanja zainteresovanih strana o javnim politikama, unapređenje znanja i vještina zainteresovanih strana o monitoringu i evaluaciji javnih politika, osnaživanje zainteresovanih strana da učestvuju u kreiranju i sprovođenju javnih politika, unapređenje komunikacije i saradnje između učesnika iz različitih sektora i institucija.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Škola javnih politika realizuje se u četiri do pet modula, koji su praćeni serijom predavanja sa praktičnim znanjem, seminarima za sticanje vještina pisanja efektivnih javnih politika, kao i panel diskusijama.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni).	Škola je namijenjena zaposlenima u državnoj upravi, lokalnim samoupravama, stručnoj službi Skupštine, nevladinim organizacijama, sindikatima, medijima, političkim partijama, kao i studentima postdiplomskih studija društvenih nauka.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Institut alternativa objavljuje javni konkurs na svojoj internet stranici, društvenim mrežama i u medijima. Takođe, Institut alternativa prosljeđuje javni konkurs direktno na mejl adrese bivših polaznika Škole javnih politika, kao i svim ciljnim grupama. Ovaj konkurs precizno definiše na koji način zainteresovani kandidati mogu da podnesu prijavu za školu.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	stručnjaci iz oblasti javnih politika (nacionalni i strani)

13.

Naziv NVO:	NVO Korak nade
Adresa NVO:	Ul.Voja Maslovarića br.59-Berane
Kontakt (telefon, e-mail):	067185977; 180899@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	Jul 2007. godine
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Rad sa djecom i omladinom sa smetnjama u razvoju; • neformalno obrazovanje odraslih.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Aktivnosti/programi zavise od odobrenog projekta, a usmjerene su na obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje znanja omladine o načinu razvoja projekata, • poboljšano znanje engleskog jezika, • unaprijedjena kreativnost kroz radionice.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Seminari
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Djeca i omladina sa posebnim potrebama i njihovi roditelji.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktni poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • profesor engleskog jezika sa iskustvom, • diplomirani psiholog sa iskustvom, • diplomirani pedagog sa iskustvom, • diplomirani logoped sa iskustvom.

14.

Naziv NVO:	Mladi info Montenegro
Adresa NVO:	Božidara Vukovića Podgoričanina 29, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	mladiinfomontenegro@gmail.com, kontakt@mladiinfo.me 068 569 146
Datum i broj registracije NVO:	Datum osnivanja: 30. 03. 2011. godine; Broj registracije: 5503
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Društvena briga o djeci i mladima, • omladinska politika, • edukacija, • informisanje, • volonterizam.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Škola sporta i zdravih stilova života - sedam dana; • Radionica o preduzetništvu - jedan dan; • Škola glume - 40 časova; • Trening o onlajn novinarstvu - dva dana; • Škola novinarstva - 25 časova; • Radionica o pisanju CV-ja - jedan dan; • Radionica o pisanju motivacionog pisma - jedan dan; • Radionica o prilikama za mlade - jedan dan, • Seminar o učešću mladih u procesima donošenja odluka - dva dana; • Radionica o karijernoj orijentaciji - jedn dan; • Radionica o osnovama korišćenja Microsoft Worda - jedan dan; • Radionica o osnovama korišćenja Microsoft Excella - jedan dan.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđeno znanje polaznika o raznim vrstama sporta i o zdravim stilovima života; • unaprijeđeno znanje učesnika o preduzetništvu; • unaprijeđene glumačke vještine i znanja polaznika; • unaprijeđena znanja polaznika u oblasti onlajn novinarstva; • unaprijeđena znanja polaznika u oblasti novinarstva; • unaprijeđene vještine pisanja biografije učesnika; • unaprijeđene vještine pisanja motivacionog pisma učesnika, • podignut nivo informisanosti učesnika o prilikama za rad/ edukaciju u zemlji i inostranstvu; • unaprijeđena znanja učesnika o mogućnostima i načinima učešća u procesima donošenja odluka; • podignut nivo informisanosti učesnika o stanju na tržištu i programima karijerne orijentacije; • unaprijeđena znanja polaznika iz oblasti rada u Microsoft Word-u; • unaprijeđena znanja polaznika iz oblasti rada u Microsoft Excell-u.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Obuke kroz jedan ili više modula.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Mladi starosti od 15 do 30 godina.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Javni poziv.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci iz određene oblasti u okviru koje se realizuje obrazovna aktivnost.

15.

Naziv NVO:	Novi horizont
Adresa NVO:	Kodre bb, 85360 Ulcinj
Kontakt (telefon, e-mail):	068 300 603 horizon@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	06. 09. 1999. 02-3140
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Rad sa mladima u oblasti liderstva; • interkulturalni dijalog; • razvoj civilnog sektora.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Program obuke za omladinske lidere.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj mladih koji posjećuju Youth Corner; • uspostavljen info-desk za mlade; • unaprijeđena znanja i vještine mladih o liderstvu i aktivizmu; • uspostavljen dijalog između mladih i lokalnih donosioca odluka.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Ciklus edukativnih radionica, studijske posjete, panel diskusije, praktični rad, medijski nastupi.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Mladi od 16 do 24 godine.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Objavljivanje javnog poziva.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Trener socijalnih vještina; • novinar; • psiholog.

16.

Naziv NVO:	NVO Ekvivalent
Adresa NVO:	Ulica Baku b.b., Lamela 3, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+38268/882-268; nvoekvivalent@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	-25. 07. 2016. godine; -broj registracije 8255
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Socijalna i zdravstvena zaštita (smanjenje siromaštva, zaštita lica sa invaliditetom, društvena briga o djeci i mladima); • zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava, vladavina prava; • razvoj civilnog društva i volonterizma; • evroatlantske i evropske integracije Crne Gore; • institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje, (nauka, umjetnost, kultura, tehnička kultura); • zaštita životne sredine, poljoprivreda i ruralni razvoj; • održivi razvoj; • zaštita potrošača; • rodna ravnopravnost.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	NVO Ekvivalent je u sklopu realizacije projekta „ Asistivnim tehnologijama do veće samostalnosti lica sa invaliditetom“ u saradnji sa ekspertom za asistivne tehnologije sprovodio obuku za dvadeset jednu osobu sa oštećenjem vida da samostalno koriste informaciono-komunikacione mogućnosti pametnih telefona, kao i načine korišćenja ovih uređaja u ulozi asistivnih tehnologija.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje svijesti o poštovanju ljudskih prava lica sa invaliditetom i unapređenju stepena njihove integracije u sve oblasti društvenog života; • unapređenje nivoa samostalnosti lica sa invaliditetom kroz povećanje nivoa znanja za kvalitetno korišćenje mogućnosti pristupačnih informaciono-komunikacionih tehnologija.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Obuke svih osoba sa oštećenjem vida organizovane su u dvije forme. Za sve učesnike/ce iz Podgorice organizovan je trening u trajanju od dva mjeseca, jedanput nedjeljno, a za učesnike/ce iz ostalih djelova Crne Gore organizovana su online predavanja, takodje, jedanput nedjeljno u trajanju od dva mjeseca.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Sve zainteresovane osobe sa oštećenjem vida.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Objavljivanjem Javnog poziva
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci za datu oblast i rad sa licima ostećenog vida

17.

Naziv NVO:	Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „OAZA“ Bijelo Polje
Adresa NVO:	Medanovići bb Bijelo Polje
Kontakt (telefon, e-mail):	067 231 893, nvo.oaza@t-com.me,
Datum i broj registracije NVO:	11. 02. 2002. godine; 1408
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Rad sa djecom i mladima sa smetnjama u razvoju, volonterski servis, ljudska prava.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti na razvijanju okupacione terapije radnim angažovanjem mladih sa smetnjama u razvoju (tkačke radionice, "Valjanja vune"); • razvijanje i volonterskog servisa u udruženju.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Uključivanje mladih sa smetnjama u razvoju na radno okupacione radionice kako bi razvijali radne sposobnosti i pripremili se za radno angažovanje; • povećanje socijalne uključenosti mladih sa smetnjama u razvoju u društvenu sredinu; • povećanje svijesti lokalne zajednice o volonterskom radu sa djecom i mladima sa smetnjama.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Radionice i seminari.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi sa smetnjama u razvoju, članovi udruženja, sa različitim vrstama smetnji, umjerene, kombinovane (intelektualne i fizičke) bez postavljanja starosne granice (u radne radionice možemo uključiti i omladince koji su izgubili pravo na boravak u Dnevnom centru (nakon 27) kao i mlade sa smetnjama, koji su završili srednje škole, a nigdje nijesu mogli dobiti radni angažman); • mladi iz Bijelog Polja, srednjoškolci i studenti, zainteresovani za volontiranje sa licima sa smetnjama u razvoju.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Preko Udruženja roditelja; • javni poziv putem medija i kroz direktne kontakte sa prijateljima.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Stručnjaci za datu oblast sa iskustvom u radu sa licima sa smetnjama u razvoju

18.

Naziv NVO:	Omladinski klub Tivat
Adresa NVO:	Đačka bb, Tivat
Kontakt (telefon, e-mail):	069/411-773 omladinskiklubtivat@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	25. 01. 2017. godine; 8468
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Rad sa mladima; • volonterizam; • prevencija bolesti zavisnosti; • ljudska prava; • životna sredina.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • „Sistemi podrške za mlade“.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređivanje servisa podrške za mlade u opštini Tivat.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Radionice; • informisanje mladih realizujemo putem savremenih medija, ali i kroz info tačke; • savjetodavni rad se sprovodi u okviru kutka za mlade „Saslušaj me“, koji egzistira u Omladinskom klubu; • slobodne aktivnosti Omladinskog kluba su: stoni tenis, društvene igre kao i sve one inicijative koje dodju od mladih kao što su kreativne, ekološke i humanitarne akcije.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi; • mainstream grupe, mladi sa hendikepom, mladi u nedostatku mogućnosti, mladi iz drugih država; • roditelji, šira zajednica, mediji.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Objavljivanje javnog konkursa.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Stručnjaci iz date oblasti (psiholozi, pedagozi sa iskustvom).

19.

Naziv NVO:	Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju
Adresa NVO:	Ivana Milutinovića 5, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+382 68 530 033; rastimozajedno@yahoo.com
Datum i broj registracije NVO:	Datum: 07. 02. 2000. godine; Broj registracije: 378
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Sprovođenje aktivnosti na unapređenju i razvoju sistema socijalne, zdravstvene, obrazovne i invalidske zaštite, • razvijanje programa za uključivanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju u sve segmente društvenog i ekonomskog života, • razvijanje servisa podrške za pružanje usluga za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju na teritoriji Podgorice, • unapređenje ostvarivanja ljudskih prava, sa posebnim akcentom na prava djece i mladih sa smetnjama u razvoju i njihovih porodica.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Radno okupacione terapije U sklopu radno okupacione terapije održavaju se životno-kreativne radionice - razne likovne tehnike (bojanje prstima, stapićima za uši, stvaranje mozaika od prirodnih materijala i makarona, pravljenje mobila, rad sa glinom i plastelinom, tematske radionice vezane za godišnja doba, za vjerske praznike i sl.), igre iz oblasti AFA (adapted physical activities), igre koje podstiču timski rad, komunikacione sposobnosti i pobuđivanje zdravog takmičarskog duha te želje za ličnim napredovanjem.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje motoričkih sposobnosti i pokretljivosti, što direktno utiče na samopoštovanje i samostalno životno funkcionisanje korisnika; • podsticanje aktivnog učešća u zadanim aktivnostima, te se razvija osjećaj za timski rad.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Aktivnosti se realizuju kroz seminare, radionice i sl.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Mladi sa invaliditetom starosti od 14 do 20 godina.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktni poziv ciljnoj grupi koji su članovi udruženja.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Radno-okupacioni terapeuti sa sertifikatom i višegodišnjim radnim iskustvom.

20.

Naziv NVO:	Koalicija NVO Romski krug
Adresa NVO:	Podgorički put 2, Nikšić
Kontakt (telefon, e-mail):	+38269 482 241, roma-pocetak@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	16. 03. 2006. godine; broj 3447, Rjesenje br. 02-1486/06
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • integracija Roma, • ljudska prava, • obrazovanje, • stanovanje, • zdravstvena zaštita, • zapošljavanje, • rodna ravnopravnost...
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Rad sa romskim/egipćanskim porodicama/ roditeljima kroz rad asistenta u zajednici u Nikšiću, Beranama, Podgorici, Ulcinju i Baru .
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje nivoa svijesti kod roditelja o značaju obrazovanja; • podrška u opismenjavanju roditelja.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Seminari- više modula (Pedagoški centar Crne Gore) i Filozofski fakultet Nikšić, Romske NVO
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Romi iz pomenutih gradova.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Direktni poziv ciljnoj grupi; • javni pozivi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručni tim PCCG, sertifikovani treneri za programe Step by step i određenih specifičnih programa za Rome

21.

Naziv NVO:	SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica
Adresa NVO:	Marka Miljanova 46/3, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	Tel/fax: +382 020 232 254; 020 232 253 Email: sos_pg@t-com.me;
Datum i broj registracije NVO:	Datum registracije 11. 02. 1997. godine; Broj u Registru nevladinih organizacija: 218;
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Ljudska prava.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici- Akreditovan 2015. godine u Centru za stručno obrazovanje odraslih i Nacionalnom savjetu za obrazovanje; • Program osnovne obuke stručnih radnika/ca, stručnih saradnika/ca i članova/ica multidisciplinarnih timova za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom- akreditovan 2017. godine kod Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu; • Program obrazovanja za stručno usavršavanje pedijatara za prepoznavanje seksualnog zlostavljanja djece-akreditovan 2018. godine na Nacionalnom savjetu za obrazovanje;
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje znanja i vještina nastavnika/ca u cilju uspostavljanja efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici, • unapređenje znanja i vještina stručnih radnika, stručnih saradnika i članova MDT u cilju uspostavljanja efikasnog sistema prevencije i zaštite od nasilja u porodici i nasilja nad djecom. • osnaživanje pedijatara za prepoznavanje seksualnog zlostavljanja djece.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Tri dana, ukupno 24 sata direktnog i efektivnog rada, • dva dana, ukupno 16 sati direktnog i efektivnog rada.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavnik/nastavnica razredne nastave, nastavnik/nastavnica predmetne nastave (u osnovnoj školi, gimnaziji, srednjoj stručnoj školi), vaspitač/vaspitačica u predškolskoj ustanovi, vaspitač/vaspitačica u domu za učenike, stručni saradnici, pomoćnik direktora/direktor; • specijalisti pedijatri; • stručni radnici/e, stručni saradnici/e i članovi/ce multidisciplinarnih operativnih timova za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Javni konkurs i direktni pozivi ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Stručnjaci sa iskustvom iz oblasti nasilja u porodici.

22.

Naziv NVO:	SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić
Adresa NVO:	Vuka Karadžića 97, 81 400 Nikšić
Kontakt (telefon, e-mail):	+ 382 40 213 086; sos@sosnk.org; niksicsos@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	Februar 1998. godine
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Ljudska prava sa fokusom na ženska ljudska prava.
Aktivnosti / programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti na razvoju ključnih kompetencija (komunikacija na stranom jeziku, IT vještine); • pomoćni frizer/frizerka; • pomoćni konfektionar/konfektionarka; • pazitelj/paziteljka djece .⁶
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje ključnih kompetencija iz oblasti stranih jezika i IT; • sticanje znanja i vještina za obavljanje poslova u okviru određenih stručnih kvalifikacija (frizer, konfektionar, pazitelj djece).
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Višemjesečni kursevi.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Ciljna grupa za sve programe su žene, uslovi uključivanja u programe su definisani samim programima.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<p>Direktni pozivi ciljnoj grupi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • preko javnih tendera npr. Zavoda za zapošljavanje Crne Gore; • zahtjevi pravnih subjekata za izvođenje licenciranih obuka za njihovu korisničku grupu.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci za određenu oblast koji posjeduju kvalifikaciju i godine iskustva definisane programima obrazovanja.

⁶ Prilikom realizacije programa angažuju se licencirani organizatori obrazovanja odraslih.

23.

Naziv NVO:	Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju Staze
Adresa NVO:	18. jul, 86, Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	067/229 120; nvostaze@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	12. 2001. godine
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Socio-humanitarna djelatnost
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Aktivnosti edukacije asistenata u nastavi, kao i drugih koji mogu biti podrška djeci sa posebnim obrazovnim potrebama u obrazovno-vaspitnom sistemu Crne Gore, realizovane su u prethodnom periodu.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> Ostvarivanje prava djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama na obrazovanje i uključivanje u redovne škole i primjena obrazovne politike u oblasti inkluzivnog obrazovanja.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Aktivnost je realizovana kroz dva modula.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Asistenti u nastavi i djeca i mladi sa smetnjama u razvoju koja dobijaju podršku asistenata.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Uoči realizacije aktivnosti objavljivao je javni konkurs.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Aktivnost su realizovali stručnjaci za rad sa licima sa posebnim obrazovnim potrebama.

24.

Naziv NVO:	Udruženje za podršku osobama sa invaliditetom - Bijelo Polje
Adresa NVO:	Medanovička bb. 84000 Bijelo Polje
Kontakt (telefon, e-mail):	050/486-260; 067/240-620
Datum i broj registracije NVO:	05-006/12-13192/1; od 05. 02. 2012. god.
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Zaštita prava lica sa invaliditetom.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Edukacija; organizovanje aktivnosti za sticanje osnovnih znanja i vještina za rad u grafičkim radionicama.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Sticanje osnovnih znanja i vještina polaznika u pružanju usluga kopiranja, štampanja i korićenja i sl.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Aktivnost se realizuje kroz set radionica.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Učesnici programa su osobe sa invaliditetom. Kriterijumi za odabir polaznika-učesnika su: srednja stručna sprema, poznavanje rada na računaru, socijalni status, interesovanje, motivacija, lične potrebe i želje, starosna dob, pol.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Objavljivanjem javnog poziva na oglasnoj tabli ZZZCG- Biro rada Bijelo Polje. Direktnim pozivanjem OSI i kontaktiranjem Organizacija OSI.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci za određenu oblast sa iskustvom u radu sa licima sa posebnim obrazovnim potrebama

25.

Naziv NVO:	Udruženje roditelja,djece i omladine sa teškoćama u razvoju Plav
Adresa NVO:	Bogajiće, Plav
Kontakt (telefon, e-mail):	Purišić Enes; 067 284 187; aema@live.com
Datum i broj registracije NVO:	16. 02. 2011. godine; br. 61-01-00239-8
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Pomoć djeci i mladima sa teškoćama u razvoju za uključivanje u obrazovanje i učenje.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Organizacija edukativnih aktivnosti u cilju pomoći i podrške djeci i mladima sa teškoćama u razvoju.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Poboljšanje kvaliteta života lica sa invaliditetom.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Aktivnosti se realizuju kroz seminare i radionice.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Djeca i mladi sa teškoćama u razvoju do 27 godina.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Lični poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Diplomorani defektolog, logoped, fizioterapeut, psiholog.

26.

Naziv NVO:	Nevladino udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju Zračak Nade
Adresa NVO:	Ul. Voja Đenisijevića br.14 Pljevlja
Kontakt (telefon, e-mail):	067 618-899; zracaknade@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	02. 2002. godina; br. reg. 1436
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Inkluzivno obrazovanje
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Korišćenje asistivne tehnologije u radu sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, 16 sati/dva dana • Edukacija nastavnika u srednjim školama za rad sa učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama, četiri dana, (32 sata), zavisno od iskazanih potreba zainteresovanih, moguće je organizovati i seminarsko-modularni pristup, pod kojim se podrazumijeva obrada jedne ili više tema, u okviru navedenog programa, u trajanju od najmanje dva radna dana.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljevi programa korišćenje asistivne tehnologije u radu sa djecom i mladima sa posebnim obrazovnim potrebama, • ostvarivanje prava djece i omladine s posebnim obrazovnim potrebama na jednak pristup , • osposobljavanje nastavnika za primjenu asistivne tehnologije obrazovnom procesu i svakodnevnom životu, • povećanje stručnih kompetencija nastavnika,
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Program korišćenje asistivne tehnologije u radu sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama -jedan modul. • Program edukacija nastavnika u srednjim školama za rad sa učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama - dva modula.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljna grupa programa korišćenje asistivne tehnologije u radu sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama su nastavnici u vrtićima, osnovnim i srednjim školama. • Ciljna grupa programa edukacija nastavnika u srednjim školama za rad sa učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama su nastavnici u srednjim školama.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktan poziv ciljnoj grupi
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	<ul style="list-style-type: none"> • Stručnjaci za određenu oblast sa godinama radnog iskustva i rada sa osobama sa posebnim obrazovnim potrebama.

27.

Naziv NVO:	Asocijacija za demokratski prosperitet – Zid
Adresa NVO:	Gojka Radonjića 32
Kontakt (telefon, e-mail):	020/207-130 zid@zid.org.me; adp.zid@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	17. 12. 1996. 217
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacijski razvoj; • razvoj zajednice; • rad sa mladima; • volonterizam; • nehemijske zavisnosti;
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Program obrazovanja za volonterski rad i rad sa volonterima koji je akreditovan na nadležnom Savjetu
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Razvijanje socialnih i community servisa; <ul style="list-style-type: none"> • pripremanje mladih za tržište rada; • karijerno informisanje i savjetovanje; • razvijanje znanje i vještina u cilju sprovođenja i upravljanja volonterskim radom; • pripremanje volontera za korištenje međunarodnog programa EV; • razvijaje svijesti o kreiranju mehanizama borbe protiv problema kockanja, nehemijske zavisnosti; • upravljanje projektnim ciklusom.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Razvoj socialnih i community servisa. Dužina trajanja: prvi modul – 32 sata; drugi modul – 16 sati. Priprema mladih za tržište rada –trajanje 80 sati (teoretski i praktični). Karijerno informisanje i savjetovanje – obuka se sastoji iz dva modula i to: prvi modul - 20 sati, a drugi modul – četiri sata. Volonterski menadžment – dva modula u trajanju od 36 i 12 sati. Priprema volontera za korištenje međunarodnog programa EVS – jedan modul u trajanju od 24 sata. Kockanje, nehemijska zavisnost - dva modula u trajanju od 36 i 12 sati. Razvoj kapaciteta organizacije – jedan modul - trajanje 36 sati. Upravljanje projektnim ciklusom. Postoje tri modela: prvi, osnovni, u trajanju od 12 sati (pic i ecas nalozi) ; drugi – proces akreditacije (24 sata); treći - priprema i razvoj projektne ideje i aplikacije, praćenje – 80 sati.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Razvoj socialnih i community servisa – predstavnici civilnog sektora, lokalne uprave, političkih partija . Priprema mladih za tržište rada – mladi starosti do 30 godina, mladi koji su duže od tri godine bez posla. Karijerno informisanje i savjetovanje – mladi starosne dobi od 18 do 30 godina. Volonterski menadžment – predstavnici civilnog sektora, lokalne uprave, političkih partija. Priprema volontera za korištenje međunarodnog programa EVS – mladi od 18 do 30 godina. Kockanje, nehemijska zavistnost - mladi od 16 do 20 godina. Razvoj kapaciteta organizacije – predstavnici civilnog sektora, lokalne uprave, političkih partija . Upravljanje projektnim ciklusom – predstavnici civilnog sektora, lokalne uprave, političkih partija.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Otvoreni poziv; zahtjev korisnika.

Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	stručnjaci za datu oblast sa iskustvom u volonterskom radu.
--	---

28.

Naziv NVO:	NVU Naše doba
Adresa NVO:	Podgorica, Jerevanska 28
Kontakt (telefon, e-mail):	069 315 525, nasedoba@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	20. 04. 2012. br. 5883
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Stariji - aktivno starenje, volonterizam, generacijska i međugeneracijska saradnja
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	Socio-edukativne radionice za podizanje svijesti o starijima kao resursu u društvu (projekat u 2013. god. Rezervoar - donator fAKT): Osnovni računarski kursevi za starije (projekat u 2018. socijalna inkluzija starijih kroz digitalno opismenjavanje – koordinator za Crnu Goru Crveni krst CG)
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikovanje potencijala/vještina grupe za volontersko djelovanje i mogućih oblika djelovanja u zajednici; • usvajanje osnova rada na računaru – word, internet, elektronska pošta.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	<ul style="list-style-type: none"> • Šest radionica po dva sata; • dvanaest radionica po dva sata.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	<ul style="list-style-type: none"> • Zainteresovani za pitanja starenja i starosti; • članovi Udruženja penzionera Podgorice i članovi NVU Naše doba.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	<ul style="list-style-type: none"> • Direktni poziv zainteresovanim pojedincima- članovi NVU Naše doba; • direktni poziv ciljnoj grupi.
Izvođači programa/treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Stručnjaci za određenu oblast sa iskustvom u radu sa starijim osobama.

29.

Naziv NVO:	ANIMA-Centar za žensko i mirovno obrazovanje Kotor
Adresa NVO:	Kavač bb
Kontakt (telefon, e-mail):	067-454-716 anima@t-com.me
Datum i broj registracije NVO:	5. jul 1996. godine; broj 95
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	Ženska ljudska prava, rodne politike.
Aktivnosti/Programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Programi obrazovanja za sticanje znanja i vještina iz oblasti rodne demokratije <ul style="list-style-type: none"> • Osnovni program • Napredni program
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Opšti cilj programa je da zaposlene/i u državnoj upravi, javnim ustanovama obrazovanja i zdravlja, medijma, civilnim organizacijama, kao i političarke/i i studentkinje/i steknu i unaprijede znanja i vještine iz oblasti rodne demokratije, feminističkih teorija i prakse, kao i da se aktivno uključe u proces demokratizacije društva.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Seminari se realizuju kao trodnevni nastavni i trening programi koji se organizuju od petka ujutro do nedjelje popodne. Jedan dan programa podijeljen je u dva bloka predavanja u trajanju od po dva sata (2+2 sata petak, 2+2 sata subota i 2 sata nedjelja) sa jednom radionicom i diskusijom, ili prikazom filmova sa adekvatnom tematikom.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	mlade žene starosti od 18 godina, studentkinje, profesionalke iz medija, obrazovanja, zdravstva, sudstva, političarke novinari, aktivistkinje NVO, predstavnice političkih partija.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Putem javnog konkursa, direktnim pozivom ciljnoj grupi.
Izvođači programa/treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Kvalifikovane domaće i strane predavačice iz feminističke teorije i prakse.

30.

Naziv NVO:	NVO Juventas
Adresa NVO:	Omladinskih brigada 6, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	Tel: +38220657098 E-mail: juventascg@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	Datum registracije: 29. 01. 1996. (preregistracija 29. 01 2000. godine); Broj registracije: 181
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Promovisanje i zaštita prava mladih; • poboljšanje zdravstvenih usluga i zdravlja djece, mladih, žena i osjetljivih grupa; • poboljšanje socijalnih usluga, njihove održivosti i socijalne zaštite djece, mladih, žena i osjetljivih grupa; • promovisanje i zaštita prava i sloboda LGBT osoba, • promovisanje i zaštita prava i sloboda osoba koje koriste psihoaktivne supstance; • promovisanje i zaštita prava i sloboda zatvorenika; • promovisanje i zaštita prava i sloboda osoba koje se bave seksualnim radom/osoba u prostituciji; • promovisanje i zaštita prava i sloboda osoba koje žive sa HIV-om; • promovisanje i zaštita prava i sloboda grupa u riziku od socijalne isključenosti; • unapređenje kapaciteta NVO-a, vladinih institucija i medija; • unapređenje vladinih i lokalnih politika u oblastima: zdravlja, obrazovanja i socijalne zaštite; • promovisanje kulturnih vrijednosti i principa održivog razvoja; • pružanje podrške miru i mirnom rješavanju konflikata; • olakšavanje pristupa informacijama i podizanje kvaliteta edukativnih programa za mlade i osjetljive grupe; • razvijanje kritičkog mišljenja, aktivne participacije i kulture dijaloga
Aktivnosti/programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje kapaciteta i znanja medicinskih radnika u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja socijalnih radnika i studenata socijalnog rada i socijalne politike u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja policijskih službenika (uključujući zatvorsku i graničnu policiju) u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja sudija i tužilaca u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja psihologa i pedagoga srednjih škola (PP službi) u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja zaposlenih u Dječijem domu Mladost u odnosu na vršnjačko nasilje; • Unapređenje kapaciteta i znanja medija u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje kapaciteta i znanja organizacija civilnog društva u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • Unapređenje znanja policijskih službenika u odnosu na principe smanjenja štete; • Unapređenje znanja zatvorski policijskih službenika u odnosu na prevenciju torture i nehumanog tretmana u zatvorenim institucijama; • Prevencija HIV/AIDS-a i drugih krvlju prenosivih infekcija za policijske službenike/ljekare opšte prakse/dermatologe i urologe; • Standardi u pružanju socijalnih usluga za pružaoce socijalnih usluga iz vladinog i nevladinog sektora; • Prikupljanje sredstava i održivo finansiranje usluga socijalne zaštite; • Obuka o pisanju prijedloga projekata; • Obuka o pisanju javnih praktičnih politika; • Obuka o javnom zastupanju; • Obuka o kulturi stanovanja za korisnike socijalnih stanova;

<p>Opšti ciljevi/aktivnosti programa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podizanje nivoa znanja o identitetima u LGBT zajednici, nacionalnom strateškom i pravnom okviru borbe za prava, sa akcentom na krivičnom djelu počinjenom iz mržnje, adekvatnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kao i dosadašnjim praksama u odnosu na ljudska prava LGBT osoba; • podizanje svijesti o značenju socijalizacije, postojanju istih/različitih mogućnosti, socijalnoj isključenosti, participaciji, sopstvenim strahovima i njihovoj povezanosti sa percepcijom krivičnog djela učinjenog iz mržnje; • podsticanje razmišljanja o tome kako stereotipi i predrasude utiču na formiranje slike o sebi i drugima, kao i njihovom uticaju na ponašanje i praksu; • razvijanje empatije, razumijevanje procesa kroz koji prolaze žrtve diskriminacije/diskriminatornog ponašanja ili prakse; • sticanje informisanog i pozitivnog stava; • stvaranje profesionalne, a samim tim i društvene klime u kojoj će svaka osoba uživati poštovanje, bez obzira na bilo koje lično svojstvo, uključujući seksualnu orijentaciju i rodni identitet; • razumijevanje svih oblika vršnjačkog nasilja, razvijanje mehanizama prevencije vršnjačkog nasilja, kao i mahanizma tretiranja posljedica istog; • upoznavanje sa kulturom stanovanja; • unapređenje znanja i vještina u odnosu na prikupljanje sredstava i održivo finansiranje usluga socijalne zaštite; • unapređenje znanja i vještina u odnosu na pisanje prijedloga projekata (EU i drugih); • unapređenje znanja i vještina u odnosu na pisanje javnih praktičnih politika; • unapređenje znanja i vještina u odnosu na javno zastupanje; • unapređenje znanja i vještina u odnosu na standarde u pružanju socijalnih usluga; • unapređenje znanja i vještina u odnosu na HIV/AIDS-a i druge krvlju prenosive infekcije.
<p>Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)</p>	<p>Programi se realizuju, uglavnom, kroz dvodnevne module. Ovakva obuka se smatra najefikasnijim alatom za podizanje kapaciteta ciljne publike, jer su svi učesnici/e aktivno uključeni/e, obezbjeđuje se razmjena informacija, vještina i iskustva, kao i dobar timski duh među učesnicima iz različitih interesnih grupa . Ove obuke predstavljaju kombinaciju različitih alata: brainstorming, rad u grupama, prezentacije, predavanja, debate, tehniku "živa biblioteka", praktični rad i korištenje različitih tehnoloških i didaktičkih alata.</p>
<p>Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)</p>	<p>Medicinski i socijalni radnici/ce, policijski službenici/ce (uključujući zatvorsku i graničnu policiju), tužioci/teljke, sudije/tkinje, PP službe u srednjim školama, mediji, organizacije civilnog društva, zaposleni u Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, pružaoci socijalnih usluga iz vladinog i nevladinog sektora, korisnici socijalnih stanova.</p>
<p>Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):</p>	<p>Direktni pozivi ciljnim grupama na mejl adrese i putem telefona.</p>
<p>Izvođači programa/treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):</p>	<p>Juventasovi programi obrazovanja odraslih sprovode se od strane istaknutih aktivista u oblasti ljudskih prava LGBTIQ osoba, osoba koje koriste psihoaktivne suspstance, osoba koje pružaju seksualne usluge, zatvorenika, RE zajednice, civilnog društva, predstavnika državnih institucija, univerzitetskih profesora, omladinskih aktivista, predstavnika ciljnih grupa, regionalnih aktivista, itd. ; Izvođači programa su i članovi Juventasovog tima trenera sa minimum sedam godina iskustva u oblastima kojima se ova organizacija bavi, a koji su i autori/ke publikacija koje predstavljaju vrijedan resurs za odrasle sa kojima ova organizacija radi.</p>

31.

Naziv NVO:	LGBTIQ Asocijacija Kvir Montenegro
Adresa NVO:	Omladinskih brigada 6, 81000 Podgorica
Kontakt (telefon, e-mail):	+38220657098 +38220657098,
Datum i broj registracije NVO:	Datum osnivanja: 05. mart 2013. godine; Broj registracije NVO: 6370
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> Ljudska prava LGBTIQ osoba
Aktivnosti/programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> Treninzi o ljudskim pravima LGBTIQ osoba; Treninzi o adekvatnom i blagovremenom procesuiranju slučajeva nasilja, zločina iz mržnje i drugih incidenata; Treninzi za unapređenje kapaciteta aktivista/kinja za ljudska prava LGBTIQ osoba;
Cilj i ishodi programa (rezultati na kraju programa: npr. unaprijeđena znanja polaznika u oblasti prevencije HIV/AIDS)	<ul style="list-style-type: none"> Unapređenje znanja polaznika/ca u oblasti ljudskih prava LGBTIQ osoba.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Jedan modul/seminar u trajanju od dva dana.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	LGBTIQ osobe, aktivisti/kinje za zaštitu ljudskih prava; LGBTIQ osoba, policijski/e službenici/e, sudije/sutkinje, tužioci/teljke, zaposleni/e u institucijama, novinari/ke, medicinski/e radnici/e.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Direktni pozivi ciljnim grupama.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	Aktivisti za ljudska prava: LGBTIQ osoba, trans, inter i rodno varijantnih osoba, lezbejki, biseksualnih i trans žena.

32.

Naziv NVO:	NVO Spona
Adresa NVO:	Ulica Mojsija Zečevića br. 30. Berane
Kontakt (telefon, e-mail):	067/ 232 790; sasa.radunovic6@gmail.com
Datum i broj registracije NVO:	16. 10. 2008. godine, Broj registracije 4510.
Oblast (npr. ljudska prava, životna sredina, organizacijski razvoj, volonterizam, rad sa mladima, prevencija bolesti zavisnosti itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Zaštita kolektivnih prava manjinskih naroda; • zaštita pojedinačnih ljudskih prava; regionalne, evropske i euroatlantske integracije; • ekologija; • borba protiv korupcije; • afirmacija ravnomjernog razvoja regija; • zaštita novinara i unapređenje nezavisnosti medija.
Aktivnosti/ programi neformalnog obrazovanja koje realizujete	<ul style="list-style-type: none"> • Projekat - „Berane jedan od centara crnogorske politike“.
Opšti ciljevi/aktivnosti programa	Unapređenje znanja polaznika o aktuelnom političkom trenutku Crne Gore. Njenom stvaranju, nastanku bivše zajedničke države Kraljevine SHS i SFRJ, raspadu bivše zajedničke države i obnavljanju nezavisnosti Crne Gore, kao i funkcionisanju NATO saveza i EU.
Način realizacije programa (kroz jedan ili više modula/seminara)	Program se realizuje u 18 modula.
Ciljna grupa kojoj je program namijenjen (npr. mladi starosti do 20 godina, novinari, aktivisti NVO, predstavnici političkih partija, srednjoškolci, studenti) i ulazni uslovi (ako su određeni)	Srednjoškolci, učenici Gimnazije „Panto Mališić“, Srednje medicinske škole i Elektroškole u Beranama.
Načini uključivanja u program (npr. objavljivanje javnog konkursa, direktni poziv ciljnoj grupi itd.):	Uz pomoć direktora i profesora pomenutih škola, direktan poziv izabranim učenicima koji su, u većini slučajeva, članovi debatnih klubova.
Izvođači programa/Treneri (navesti stručne reference/kvalifikacije, godine iskustva):	U realizaciji pomenutog projekta izvođač programa- trener je politikolog dr Mirko Jakovljević. Jakovljević je Fakultet političkih nauka završio na Beogradskom univerzitetu, gdje je i doktorirao. Dugogodišnji je novinar.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na osnovu analize dobijenih podataka za potrebe ove publikacije, uočeno je da je neophodna podrška većem broju nevladinih organizacija u odnosu na procedure koje se odnose na akreditaciju programa, kao i na licenciranje organizacije za izvođenje programa obrazovanja odraslih. Takođe, analiza je ukazala na potrebu za daljim prikupljanjem informacija o nevladinim organizacijama koje su aktivne u oblasti obrazovanja i učenja odraslih. Uočena je potreba za proaktivnim pristupom relevantnih institucija nevladinim organizacijama, te jačanjem njihove saradnje na ovom polju, ali i analizom procedura za licenciranje organizacija, zbog složenosti samog postupka i njegove fleksibilnosti i otvorenosti ka NVO sektoru.

U cilju dodatnog prepoznavanja aktivnosti nevladinog sektora, kao i unapređenja uloge nevladinih organizacija u oblasti obrazovanja odraslih, ova publikacija predstavlja i niz preporuka kako bi se osigurala bolja integracija organizacija civilnog društva u jedinstveni nacionalni sistem obrazovanja i učenja odraslih. Nastojanje je, prevashodno Centra za stručno obrazovanje kao institucije obrazovnog sistema, da u oblasti obrazovanja odraslih podstakne saradnju između institucija sistema i nevladinog sektora, promoviše rad nevladinih organizacija i pruži smjernice za obavljanje aktivnosti u ovoj oblasti prema zakonskom uređenju, strateškim opredjeljenjima i osnovnim principima u radu sa odraslim polaznicima.

U skladu sa sprovedenom analizom situacije definisali smo sljedeće preporuke:

Više raditi na promociji značaja zajedničke saradnje i sprovođenja aktivnosti NVO sektora i institucija obrazovnog sistema.

Napraviti jedinstvenu bazu podataka svih aktivnih nevladinih organizacija koje se bave obrazovanjem odraslih, objaviti je na e-platforni i redovno ažurirati;

Uspostaviti otvoreno partnerstvo između nevladinih organizacija i nadležnih institucija u oblasti obrazovanja odraslih koje bi se ogledalo u podršci u iniciranju procedura akreditacije programa obrazovanja i mogućnostima njihovog izvođenja, kao i u pogledu mogućnosti i postupka izdavanja polaznicima dokumenata po završetku određene obrazovne aktivnosti.

Organizovati više zajedničkih susreta predstavnika NVO sektora i predstavnika institucija obrazovnog sistema u cilju ostvarivanja veće saradnje i jačeg međusobnog uticaja na razvoj sistema obrazovanja odraslih. Inicirati sprovođenje istraživanja u cilju identifikovanja potreba NVO sektora kako bi se povećao stepen akreditacije postojećih i planiranih programa obrazovanja odraslih koje pružaju nevladine organizacije.

Uspostaviti sistem praćenja tematskih oblasti u okviru kojih nevladine organizacije realizuju programe obrazovanja odraslih kako bi se pratili trendovi u cjeloživotnom obrazovanju na teritoriji Crne Gore.

Inicirati sprovođenje andragoških obuka za sve predavače koji vrše obuke kod licenciranih organizatora obrazovanja odraslih.

Podgorica

Novembar 2018. godine

